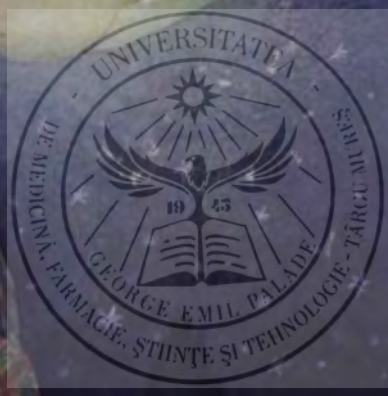

LUCIFARUL

Anul VII. Nr. 22.

Sibiu, 15 Nov. 1908.

Abonament:

Austro-Ungaria:		România:	
1 an	12 cor.	1 an	16 cor.
Ed. de lux 2)	"	Ed. de lux 25	"
6 luni	6 "	6 luni	8 "
Ed. de lux 10	"	Ed. de lux 13	"

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 7 cor, în România și în Străinătate: 1 an 12 cor.

SUMARUL.

I. Agârbicean . . . Întâiul pas.
 I. U. Soricu . . . Noapte (poezie).
 G. N. Mihăilescu . . . Tudorache Nebunu (fragment).
 M. Popovici . . . Cântec (poezie).
 I. Broșu . . . Miserere (poezie).
 Oct.-A. Tâslăuanu . . . Synnöve Solbakken de Björnstjerne Björnson (trad.)

Dări de seamă: . . . Mar. Simionescu-Râmniceanu; Caleidoscopul lui A. Mirea.
 Cronică: . . . Scrisori din Bucovina. Apel către traducătorii și editorii operelor lui Schiller și Goethe. Socializarea conștiințelor. Știri Poșta Red. — Poșta Adm.

Ilustrațiuni: Vederea comunei Rodna nouă. Biserica nouă din Rodna nouă. Frunțarul bisericii nouă (din Rodna) pictat de O. Smigelschi. Primarul comunei Rodna în toișorul casei zidite de el însuși. Interior de casă țărănească din „Rodna nouă“.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an . . . . . 12 cor. Ed. de lax . . . . . 20 cor.
 6 luni . . . . . 6 „ „ „ „ . . . . . 10 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 8 cor.

România și în Străinătate:

1 an . . . . . 16 cor. Ed. de lax . . . . . 25 cor.
 6 luni . . . . . 8 „ „ „ „ . . . . . 13 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 14 Cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția numărului. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bunuri în mărci poștale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiu (Nagyszeben).

În Librăria lui W. Kraff în Sibiu (Nagyszeben) se află:

Cărți mai nouă.

Anghel și St. O. I. Cometa, comedie în 3 acte 1.
 Gârleanu-Em. Într-o noapte de Mai, nuvele și schițe cu ilustrațiuni, 2.—
 Giurgea Eugeniu N. Considerațiuni generale asupra terenului arabil al Moldovei, 2.35.
 Maiorescu Titu. Critice 1866—1907, ediție completă vol. I și II à 1.50.
 Nicolaescu și G. Stoinescu, Căluza Stuparului 3.—
 Noua carte de bucate conținând peste 2000 de rețete încercate din bucatăria tuturor popoarelor civilizate, 3.60.
 Odobescu Al. I. Opere complete, vol. I și II à 1.50.
 Pierre Lati. Pescar de Islandă, roman, traducere de C. Sandu-Aldea, 1.50.
 Popovici-Lupa, N. O. Dr. Agricultură. Cunoștințe practice de cultura pământului și a plantelor, 3.50.
 Rosetti Radu D. Din toate, poezii 1.50.
 Sandu-Aldea, Drum și popas, note de drum, schițe, ed. II 1.25.
 Speranția Th. O. Fete de azi, roman, vol. I 2.—, vol. II 1.50.
 Theodorian Caton, Sângele Solovenilor, roman, 1.50.

Biblioteca românească Enciclopedică „Socec“.

Nr. 1. 1877, Schițe din Războiu, de Em. Gârleanu. —30
 Nr. 2. Poeziile Văcăreștilor, cu un studiu de Al. Odobescu. —30.
 Nr. 3. Morărița lui Alarcon, trad. de Nicolae I. Bazilescu. —30.
 Nr. 4. Facerea lumii, povestire de Ion Dragoslav. —30.
 Nr. 5. Poezii de Corneliu Moldovanu. —30.
 Nr. 6. Antigona, traducere din grecește, de Mihail Dragomirescu. —30.

Prețurile în coroane.

Nr. 7. Halima, sau O mie și una de nopți, tradusa de I. Barac, revăzută de Em. Gârleanu. —30.
 Nr. 8. Povestiri alese, de Cehov, traduse de N. Dunăreanu. —30.
 Nr. 9 și 10. Povestirile lui Mihail Eminescu. —55.
 Nr. 11 și 12. Vestele artiștilor, (Les femmes d'artistes), traducere de Em. Gârleanu. —55.
 Nr. 13. Pentru Sceptur (Pour la Couronne). —30.
 Nr. 14. Teatru pentru băieți. —30.

Din Biblioteca teatrală.

Nr. 13. Curiozitate femeiască, com. în 1 act de M. Popescu. —40.
 Nr. 14. Lăsața secului, com. în 1 act de M. Popescu. —40.
 Nr. 15. Artiștele, com. în 1 act pentru fetițe de M. Popescu. —30.
 Nr. 16. Șapte și nici o ispravă, com. în 1 act pentru fetițe de M. Popescu. —40.
 Nr. 17. Milionu, com. în 1 act pentru fetițe de M. Popescu. —40.
 Nr. 18. Nicolae Vulpe, piesă din popor în 4 acte de R. Munteanu. Premia. —70.
 Nr. 19. Capriciul unui tată, com. în 1 act din italianește de Z. Bărsan. —40.
 Nr. 20. Cântecul Coccoșului, com. în 1 act din italianește de Z. Bărsan. —40.
 Nr. 21. Cânele și pisica, com. în 1 act. din italianește de Z. Bărsan. —60.
 Nr. 22. Slugă la doi stăpâni, com. în 2 acte după C. Goldoni de Z. Bărsan. —60.
 Nr. 23. Dela nord la sud, com. în 1 act din italianește de Z. Bărsan. —40.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTA. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

sub îngrijirea unui comitet de redacție.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, I. Ciocârlan, V. Cioflec, Al. Ciura, Maria Cunțan, I. Duma, Elena Farago-Fatma, O. Goga, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmniceanu, I. U. Soricu, Caton Theodorian.

Orice reproducere, fără indicarea izvorului, este oprită.

Întâiul pas.

De data aceasta rămase biruitoare preuteasa. „Până când să tot lași, să tot aștepti? Eu știu un lucru adevărat: toate-și au, în vremea lor. Iată a dat Dumnezeu, primăvară care făgăduiește. E drept că zici tu: poate să bată o ghiață, poate să se prindă o secetă. Dar totuși, trebuie să facem și noi ceva, să iasă și biata copilă odată în lume.”

Preuteasa împătură apoi frumos învitarea la petrecere și o puse pe masă. Părintele Bucur n'a mai zis nimic, ci a ieșit afară în gălăgia copiilor din curte.

Știa el bine că preuteasa avea dreptate. De mult știa, și de mult se frământa cu gândurile. Ce folos că și-a purtat fata la școală, la oraș, cinci ani de zile, dacă acum stă ascunsă în satul acesta dela spatele lui Dumnezeu? Cine-o cunoaște, cine-o vede? La două-trei veri, în vacanțe, se abat studenți călători, tineri din gimnaz, cari aduc cântece nouă, române, și o zi două de lumină tânără în casa veche parohială. Dar Aurora e fată mare, ștregarii de studenți sunt numai copii pe lângă ea. Geni, Letiția și Laura, da; acestea-și petrec de minune cu ei, dar a băgat el bine de seamă că Aurora nu se mai potrivește în vorbă cu acești copilandri. Avea el gânduri mari odată cu fata asta. Ei, dar pe atunci eră și el tânăr și la masă nu mai numără pe lângă Aurora încă șapte capete. Iată cresc ca ciupercile copiii, și averea lui de când e preot, nu s'a înmulțit cu nimic. Are el prietini vechi cari, apucând o altă carieră, azi își numără averea dela mii

și zeci de mii în sus. Și n'au copii mulți. Doi, trei, pân' la patru și s'a gătat. Și când nevoile îl apăsau greu pe părintele Bucur Toma, își făcea gânduri rele despre prietiniii lui vechi. Aceia se îmbogățesc printrucă nu se feresc totdeauna de căile necinstite ce duc la câștig, aceia n'au copii mulți printrucă femeile lor sunt vlăstare din lumea înaltă, cari nu se sfiesc să împiedece cursul firii. Pe când de el, om mai prost, mai rămas în urmă, cu preuteasa lui cu tot, nu se pot nici gândi la astfel de păcate. Se gândia așa, și sufletul i se umplea de răutate, și nevoile sale par că-l apăsau și mai tare. Dar eră destul să vină un copil să i se acațe de haină, și răutatea lui se topia. Ridică pe voinic în brațe și-l sărută ascunzându-i obrăjorii aprinși în barba lui neagră, aspră, cu puține fire arginții.

De data asta nu s'a acățat nici un pipăruș de popa Bucur, căci se aprinseră la joc, de le sfărâiau piciorușele desculțe prin curte în umbra inserării. Nu s'a acățat, și el totuși nu se gândi cu răutate la vechii prietini de-ai săi, cari își pot duce așa de ușor fetele la petreceri, în lume, pe când el, iată chiar acum se gândește câte bucate trebuie să vândă ca să facă rost de haine, de pâlării, de ghete. Nu se gândia, căci drept avea preuteasa: afară în grădini și pe hotar eră o primăvară grasă cum nu se pomenise de mult. Da-va Dumnezeu toate cele bune!

Cât ce eși părintele Bucur, preuteasa grăbi să afle pe Aurora să-i spună că Bucur se 'nvoește.

Fata coseă floarea soarelui pe un șervet. Întâi pâli ca la vestea unei nenorociri, și câteva clipe inima i se opri de a mai bate. Apoi începú deodată să zvâcnească cu putere, și obrajii Aurorei se aprinseră ca doi bujori. Mamă-sa se duse apoi, dar fata n'a mai cusut nimic. Îi veneă să rădă și să plângă de bucurie. Apoi, ne mai având astâmpăr în casă, ieși în curte și pân' s'a întunecat n'a mai slăbit din alergări prin curte, în rând

cu toții, dar Aurora, în sara asta, nu eră făcută pe somn. Duse cu dânsa învitarea aceea, fermecată par'că. De câte ori o luă s'o ce-tească din nou, un fior adânc, dar nespuse de dulce, o săgetă prin inimă. În sfârșit merge și ea odată la o petrecere în oraș. Acolo unde se vor adună mulți-mulți, tare mulți, nu ca la petrecerile de pe sate, trei-patru tineri. O da, acolo în sfârșit va aveă și ea o zi sau o seară — iată nici după atâta

Istorică comună Rodna nouă (com. B.-Năsăud), la poalele muntelui „Ineu“ acoperit de zăpadă și în toiul verii. Numele vechiu al comunei e „Șanț“, numită așa din pricina șanțurilor și întăriturilor ce se aflau aci încă de pe vremea năvălirilor.

cu frățiorii și sorioarele. Popa Bucur o văzú, nu se miră de loc, ci un zimbet cald i se ascunse întâi între mustețele și barba mare, pe buze, apoi zimbetul acela cu o căldură și mai mare i se pogorí la inimă. Punând deoparte, ajutat de sluga Nicolae, sacii ce trebuiau duși la târg, zise la sfârșit, vorbind singur: „Draga tatii, cât îi pare ei de bine!“

Sluga nu 'nțelese:

„Ce-ai zis, părinte, mai trebue unul?“

— Am zis, Nicolae, că-i bine tot. E foarte bine. Acum să cinez și să te culci și tu. Măne plecăm cu noaptea 'n cap“. S'au culcat

cetit încă nu știe de-i seara ori peste zi — ba da! seara — să joace mult, — așa până nu va mai aveă răsuflet. Acolo vor fi tineri culți, studenți mari, dela teologie, dela universitate, acolo vor fi chiar oameni cu cariera gata. În sfârșit vor puteă să-i audă graiul dulce, vor puteă să-i vadă jocul ușor, ca o adiere. A, da, Aurora știe bine cum joacă. I-au spus profesoarele dela școală, i-a spus maestrul de joc. Da, acolo vor fi prietene de-ale ei, prietene bune, cu cari așa de mult n'a mai vorbit. Câte are să le întrebe, câte are să le spună!

Și Aurora se zbatea sub plapoma ușoară de vară și nu putea s'adoarmă; nici n'avea ea de gând să adoarmă. Câte amintiri deodată, câte închipuiri, câte planuri nu s'au coborât acum în gândul ei, ca aduse de un vânt năpraznic. Toate-i fugeau, toate se 'ntorceau iarăși și iarăși, învălmășindu-se, toate cercau par'că s'o ducă cu ele. Cu ochii aprinși Aurora zimbea, ca și când o muzică nespuse de curată și dulce ar împresură-o de toate părțile, mângâindu-i toate simțirile.

Din când în când luă iar învitate: nu erau însemnați tinerii din comitetul aranșator, cum a văzut ea pe alte învități, dar negreșit vor fi cunoscuți de-ai ei pe acolo. De pildă Petru Pop și Ioniță Pascu, sigur vor fi. În sfârșit face ea cunoștințe acolo. Așa-i la petreceri. Și târziu a adormit... plutind ușor, într'un vals lin cu Ioniță Pascu...

În trei zile hainele erau croite, după ce au răsfoit cu preuteasa un vraf de reviste de modă, aduse dela notărășița. Dar pentru haina ei n'au găsit stofă albă, cum doriă Aurora..

„Lasă dragă, ziceă preuteasa, stofa asta trandafirie, ce-a adus-o Bucur, e foarte bună. Are să ți se potrivească minunat.

— Da, da, adăugă părintele, are să-ți șadă foarte bine. Dar să-l umfle 7 smei pe boltaș că n'a avut albă cum ți-ar fi plăcut ție.“

Femeile s'au apucat apoi de cusut cu multă stăruință. Aurora avea o mână ușoară, ca purtată de vânt. Din când în când, — în răstimpuri depărtate, — se opreau, încercau ce-au lucrat, și erau tare mulțumite de spor. Într'o săptămână erau gata amândouă hainele, a

Aurorii și a preutesei. Preuteasa întâi n'a voit să-și facă haină nouă, dar Bucur a stăruit mereu: „Stofa-i cumpărată acum, vreme mai este. Vezi numai ș'o gată.“ În răstimpul acela de-o săptămână cât au cusut, Aurora numai dacă se 'nseră ieșiă pe-afară. Și în două-trei seri se furișă în grădină și pe cărările largi cercă jocurile pe cari le-a învățat odată. Și dupăce s'a încredințat că le

știe încă pe toate, în celelalte seri luă vr'o sorioară mai mare și jucă prin curte. Numai de-o figură din romană nu-și aducea bine aminte. Nu-i veniă în gând melodia. Dar' aceasta n'o supără. Acolo va cânta muzica și îndată-și va aduce aminte.

Părintele, Bucur Toma, dupăce a târguit tot de ce aveau lipsă, le-a lăsat în pace. N'avea el vreme să se gândească numai la un lucru cum fac muierile. El trebuia să-și vadă de eclejie, de săpatul cucuruzului, pe care începea să-l umple buruiana. Avea să se zolească cu oamenii

cari nu mai ieșiau la lucru, să-și vadă odată turnul bisericii celei nouă isprăvit. El trebuia să meargă chiar acum, pe lângă ceasurile lui de cateheză, în toate după amezile la școală, căci peste dascălul Cotruș dase un rău mare; acum în preajma examenului îl scutura rău niște turbate de friguri, de i se băteau dinții în gură ca și când ar fi înșirați pe-o ață.

Așa că el se pomeni numai cu Dumineca, și Duminecă seara cu petrecerea. Trebuia să intre la liturghie mai de timpuriu, să poată pleca cu căruța încă înaintea amezii. Iși puse 'n gând să mustre pe oameni în biserică,

Biserica „nouă” din Rodna-nouă.

pentru că nu se mai silesc și nu se mai isprăvește odată turnul. Dar când începă predica, glasul i se muie și el vorbi așa numai pe scurt despre frumseța casei Domnului, cumcă ce se cuvine să facem pentru această frumsețe. Dar despre turn nu aminti nici un cuvânt.

Când să se urce în căruță, preuteasa se oprî deodată.

„Bine, Bucure, d'apoi tu cu cizmele vîi?”

Popa se uită la cizmele grele, pline de prav.

— Bată-le să le bată! Și 'n urmă de ce n'aș putea merge și cu ele?

— Vezi că pe-acolo vom da poate de oameni cam subțiri la nas!” zise preuteasa.

Popa clătină din cap și intră în casă cu droaia de copii mărunți după el.

Când ieși, copiii erau tare veseli. Vorbiau toți deodată.

„Mie bomboame mi-aduce tata.

— Și mie turtă.

— Și mie un corn de cel sărat.

— Și mie mi-aduce tata un cal, no! bom-băneă cam pe nas copilul cel mai mic.

— Numai să fiți buni, ștregarilor. „Dus Geni, ești mai mare, vezi să fie toate în rânduială.”

Și după ce îi luară în brațe pe cei trei mai mici, îi duseră în căruță până în drum. Aici sluga Nicolae oprî și pe cei trei prichindei abia-i putu descăță popa din hainele preutesei. Țipând se izbiră jos lângă căruță. Dar biciul plesni pe murgul din dreapta, și îndată un nor de praf alb despărți căruța de copilașii rămași acasă.

Pe drum vorbiră mult la 'nceput, dar cu cât se apropiau mai tare de oraș, cu atât gândurile începeau să-i copleșască pe câte-și-trei, mai ales pe Aurora; — și când o întrebă preuteasa câte ceva, nu prea știa ce să răspundă.

Căruța, în oraș, a tras la un otel mai de-a doua mână. Femeile trebuiră să-și pună 'n rând hainele și părul. A fost mult praf pe drum, și nu-i glumă să vîi șase ceasuri neîntrerupt. Părintele ceru o jumătate de vin cu sodă și 'ncepă să bea ștergându-și mustațele, și suflând aspru prin barba mare. În răstimpuri privea la femei. Erau aproape gata. Și cât de frumoasă eră Aurora. Bucur Toma

își sorbea vinul și-și zicea, cu multă căldură în suflet: „O floare de fată! Zău așa!”

Preuteasa eră mai puțin doamnă, oarecum. Așa-i părea părintelui. Nu-i poveste, haina e bună, o prinde bine, da 'nzădar! Iată mișcărilor ei, iată mai ales fața ei! Se vede cât de colo că-i o femeie necăjită, c'a ieșit de mult dintre doamnele dela oraș. Așa vedeă acum popa Bucur, și nu-i părea bine. Nu-i părea bine de loc. Uite la Aurora! Ca și când ar fi trăit într'un castel baronesc. Așa mlădiere a trupului, așa pași, așa peliță subțire. Și — puțin înviorat de vin — popa Bucur ar fi vrut să zică, întâiadată, în viața lui, preutesei, așa ca 'n glumă: „Tu bătrâno!”

Dar n'a zis, căci se liniști în curând. Un val de tristeță i se așeză pe suflet. Hei așa-i acum preuteasa Maria, dar odată, când îi zicea părintele: Mărioara! — cum a fost?

Și când isprăviră femeile cu gătitul, mai porunci o jumătate de vin cu sodă și încă două pahare, iar pe femei le pofti să șadă la masă.

„Las' Bucure, noi nu bem, zise mama.

Ei, cum să nu beți. Beți așa un pahar două, să vă răcoriți. Vinul cu sodă răcorește bine. Ce crezi? Și eu pentru aceea-l beau numai.”

Și se răcoriră într'adevăr, căci nu-i glumă să vîi în arșița soarelui șase ceasuri pe un drum plin de praf. Au băut jumătatea, adecă femeile au băut câte două pahare, ieșiră pe stradă, unde furnică lumea în toate părțile. De câteva ori au trecut pe lângă localul petrecerii. Aurora avea un fior de teamă neînțeleasă de câte ori trecea pe lângă el. Ce împodobire minunată, ce decorații, ce oglinzi. Toate-toate se vedeau prin fereștile mari, curate.

Muzica începă la șapte punct. Cântau lăutari vestiți și prin sala mare romanța începută aveă un răsunset deosebit. Părea că fuge, că năvălește, că cântecul izvorit par'că dintr'un singur instrument chiamă pe cineva într'ajutor. Părea mai mult că-i o femeie, care nu se vede, dar care-i înaltă, palidă, cu ochii negri, și care cântă melodia acea plină de armonie.

Îndată grămezi de copii se 'nșepeniră înaintea fereștilor, holbându-se 'nlăuntru, ascultând cu gurile căscate. Îndată, ca atrase

de-un magnet, perechile ce se plimbau se apropiiau tot mai tare de „Hotel Steaua“, rămânând înapoi străzile pustii.

Aurora zise:

„Să ne grăbim, tată, c'aici se vede nu-i ca pe la noi să aștepți două ceasuri după termin, pân' să 'nceapă petrecerea.“

Bătrânii nu ziseră nimic, dar se apropiiau încet-încet câte-și trei de intrarea principală.

La cassă Bucur Toma plăti taxa de intrare pentru o familie și peste taxă cinci coroane.

„Vă rog numele, domnule părinte, zise cassierul, un țăr palid, slab, cu ochelari pe nas.

Bucur Toma, popa din Boian.

Dar te rog, care-i numele de botez a Dta, care să-l scriu întâi Bucur ori Toma.

De, Bucur, Bucur sunt ca nume de botez. Dar Dta scrie cum ai plăcere.“

Abia se apropie de preuteasă și de Aurora și două femei slabe, îmbrăcate în rochii negre le și eșiră înainte.

„Te rog, domnișoară, umbrela. Da, aici se păstrează, și vă rugăm pe amândouă de pălării. Așa. Iată aici trei bilete. Când veți binevoi a plecă vom fi aici.“

Preutul cu dânsel trecură înainte, când una din cele două femei îl opri:

„Dar domnul părinte nu dă pălăria? E foarte bine grijită aici“. Popa se zmânci. „Las nu-i lipsă. Eu și așa nu joc. Nu-mi va cădea greu s'o țin în mână.“

În sală eră încă tare puțină lume. Își aflară în grabă loc. Popa lângă preuteasă, și lângă preuteasă Aurora. Lăutarii ziceau mereu, dar lumea se strecură rar înlăuntru. Aurora, așa pe furiș, puteă să-i cerceteze pe toți și pe toate cari intrau. N'a văzut până acum nici o fată mai bine îmbrăcată decât dânsa. Și 'n începutul de teamă ce i se lăsă greu pe suflet, îi făcea bine convingerea aceasta. Dar după așteptare de un ceas, deodată nu mai putu deosebi nimic, un painjiniș des par'că i s'a pus înaintea ochilor: Veniau doamne mari, surizătoare ca reginele, cu peptul și umerii goi veniau domnișoare cari râdeau cu hohot, întorcându-se în toate părțile, și o grămadă de tineri, — ce feciori frumoși — se ațineau în urmă-le. De aici incolo lumea curgea. În grabă se um-

plură scaunele, din sală, în grabă se împânzi un zgomot vesel, cu o altă vietate.

Cei trei se simțiră încunjurați de toate părțile de lume, se strângeau tot mai tare la olaltă, îmbulziți de alții.

Dar unde fusese până acuma — vreme de-un ceas — tinerii aceștia cari acum nu se mai săturau de-a se plecă înaintea domnișoarelor, de-a sărută mâinile doamnelor? Aurorei îi veni un gând de mântuire: ș'aici se 'ncep petrecerile, ca 'n tot locul, cu întârzieri. Și din teama ce-a cuprins-o întâi că nu va aveă cu cine jucă, acum, după ce se dedase cu învălmășeala mare, începū să se bucure din suflet, și, numărând pe furiș tinerii din sală, să socotească jocurile ce le va jucă.

Abia așteptă să se înceap'odată, și 'n așteptarea aceasta ochii-i negri luminau nespuse de frumos, sfîntându-i par'că fața și toată ființa. Da; în sufletul ei s'a deșteptat, a crescut deplin, cel mai curat și mai dulce avânt din viață: avântul tinereții.

Și deodată inima încetă să-i bată, ș'un gol mare i se puse par'că în loc de inimă: muzica începū un vals. Cine va veni s'o ceară la joc? Care dintre atâția? Și din așteptarea aceasta chinuitoare și totuși dulce, o trezi inima, și respirația grăbită, ce-i ridică sânul. Desechise ochii umezi și vedeă acum zburând perechile, simțea mirosul parfumurilor și al hainelor nouă, o săgetau răsetele tari cari izbucneau unde și unde. Și de pe scaune se ridică când aici, când dincolo vr'o fată, vr'o doamnă, și intrau în joc. Unele-s oboșite deja, se așează la locurile lor, și tinerii colindă închinându-se pe la altele. Ah! da, acum va veni careva s'o cheme și pe dânsa. Nesmintit. Trebuie! Și iată că și de-aici și de colo, de lângă Aurora se desprinde câte-o haină nouă sunătoare și fășeie în undulările valsului. Pe lângă ea au trecut șase inși pân' acum. Nici n'au văzut-o. Și iată acum vine Petru Pop. Vezi bine, acesta-i cunoscut cu vr'o trei ani înainte.

Acesta vine s'o mântuie în sfârșit de chinul care-o arde, care-o aprinde ș'o prăpădește.

Dar Petru Pop, când o ia în samă, întoarce deodată ochii într'altă parte, întoarce și pașii, și Aurora albește cum e varul. Care va să zică

ce? Nimic, gândește Aurora, nimic; n'a fost el. Și totuși eră încredințată că el a fost.

Valsul conțeni și începură alte jocuri. Tinerii priviau de departe, alții și mai de aproape la Aurora. Frumoasă fată! Tânără fată! Trebuie să joace, cu trupul ce-l are, ca un fulg! Dar nime nu se apropia. De lângă Aurora — fața încrețită, arsă de soare a preutesii și barba mare încălciată, hainele nu chiar nouă ale părintelui îi îndepărtau pe acești tineri, cari vor fi odată clasa înaltă.

„Cine dracul i-a adus pe amândoi, și pe popa și pe preuteasa.

— Cine l-a pus să vie cu pălăria în mână? Uite cum o strânge să nu i-o fure cineva.

— Da preuteasa uite cum e îmbrăcată. Gândești că-i o femeie de-aici dela gar-derobă.

— Zădarnic. Fata e tare frumoasă.

— Dacă'r fi avut minte o puneau să vie la petrecere în sânul vre-unei familii din oraș.”

Și așa, întâlnindu-se patru-cinci la oală, țineau sfat despre fata popii Bucur Toma. Dar înaintea atâtor doamne mari și domnișoare alese, nici unul nu cuteză să se apropie de Aurora: popa și preuteasa cu hîna lor de față, făceau un zid puternic între fată și jucători, și zidul acesta nime nu cuteză să-l sară.

Bătrânii dintru întâi nu ziseră nimic, nu simțiră nimic, ci numai așteptau. Dela o vreme, însă, pe la al cincelea joc, inimile li se strânsură, ca înecate de-o amăreală care strânge tare, fața li se 'ntunecă și-și plecară adânc capul în piept.

Aurora oftă, o cuprindeau călduri, apoi îngheță în spate. Dar undeva printre cei mulți zări pe Ioniță Pascu. Iși pironi ochii asupra lui și nu și-i mai ridică, pânăce tânărul nu eră înaintea ei.

„Domnișoara Aurora aici? Cât îmi pare de bine. Dar n'aș fi crezut niciodată! Și domnul părinte bine? și doamna? O, dar' ați venit de departe. Am trimis învitate numai iac' așa. Eram sigur că nu veniți, dar știți ca să-mi fac datoria. Într'adevăr mă bucur. Acesta-i succesul meu. Dar n'aș fi crezut niciodată să veniți.” Și nu se putea miră destul. Popa nu zicea nimic. Nici n'ar

fi putut zice decât o singură întrebare, ce-i tot venia pe limbă.

„Și pentruce, mă rog, să nu fi crezut de loc că am putea veni?”

Dar nu i-a pus întrebarea asta, ci-i venia așa numai pe limbă.

Bătrânii însă răsufurară ușurați, când văzură că în sfârșit joacă și fata lor. Și iată, o podoabă a petrecerii, iată cum joacă de frumos.

Ioniță acela eră bun băiat. Jucase cu Aurora pân' i s'a muiat gulerul dela cămașe. Iar fetei părea că-i pică sânge din obraz. Dar aveă Ioniță un păcat, mare păcat pentru un tânăr: jucă două-trei jocuri și fugea la bere, pânăce în urmă se implântă cu totul la masă cu halba înainte.

Așa făcu și acum, și Aurora putu să tot aștepte. Nu l-a mai văzut. Ea a jucat odată, dar fața colo 'n colț e o fată care n'a jucat chiar de loc. Și, ca duși de aceleași gânduri, își întoarseră și părinții privirile într'acolo.

„Ib, d'apoi că acolo-i popa Todoruț cu fata sa.

El să fie?

Cu pat' el.”

Și Bucur Toma n'a mai așteptat nimic, ci a pornit spre el. Trebuie să mai steie, trebuie să mai aștepte, dar aci lângă femei ar fi ne-bunit dacă'r mai fi stat. Căci trecuse miezul nopții și Aurora tot cu jocul cel dintâi a rămas.

A mers dar la popa Todoruț, dar în viața lui nu i-a fost așa de greu să înceapă vorba cu un cunoscut, ca acum. Cât ce s'a așezat lângă Todoruț, îndată ce ș'au strâns mîna și ș'au dat bună sara, părea că i-a înțepenit limba în gură, și pe creștet îl apăsă ceva greu ca plumbul, drept în mijlocul capului. Cellalt iarăși tăcea. Într'un târziu, în silă, ca și când le-al trage cu cleștele, se desprindea câte-o vorbă.

„Sănătos — frate Todoruț?

— Sănătos — Bucure.

— Cucuruzele ce zic?

— Bine!

— Da grânele?

— Și grânele.

— Și ierburile?

— Și ele.

— Atunci e bine!
Bine da!"

Și iar mai treceau jocuri după jocuri, până se mai întrebau ceva.

„Ați venit și voi la bal, Bucure?”

— Venit.

— Cam de departe.

— Departe da.

— Câte ceasuri?

— Șease.

— Șease ciasuri?

— Șease da!"

Nu privau unii la alții. Priveau ori în gol înainte, ori în pământ, jos. Numai când au dat mâna s'au privit. Și fiecare și-a văzut amăreala pe față. Și fiecare despre aceasta ar fi voit să vorbească, dar nu știă cum s'o înceapă.

În urmă, pe la două după miezul nopții, Bucur Toma rupse iar tăcerea

„Asta tot e porcărie!”

— Curată porcărie, zise Todoruț tresărind deodată.

— Chemi tu la tine vre un om să-l batjocorești în casa ta?

— Ba zău eu nu.

Nici eu. Așa-s oamenii adevărați."

Și fețele lor pământii se ridicară, și ochii lor arși de durere și rușine se priviră.

„Pentru ce ne-au poftit pe noi aici? zise Bucur.

— Curată porcărie, cum ai zis tu, frate Bucure.

Noi iac'așa, noi răbdat-am destule. Dar fetele, ele săracele de ce să sufere rușinea asta. Vezi, acum simt că mi se mai desleagă limba. Mi mai ușoară. Și pentru aceea am să-ți spun. Da am să-ți spun, frate Todoruț. Omenie-i să steie doi-trei tineri de o parte, să-ți ochiască fata, și apoi văzându-te pe tine, popă dela sate, să rădă batjocoritor?

— Asta-i curată porcărie, cum ai zis tu, frate Bucure, nu te mânia, lasă-i în plata lui Dumnezeu.

— Ba nu, acum nu-i las. Acum odată nu-i las. Acum am să-mi însemn pe toată

Fruntarul bisericii nouă (din Rodna) pictat de O. Smighelschi.

viața. Întâi am să mulțumesc lui Dumnezeu că n'am ajuns ca ei. De apucam pe-o cale ca a lor, poate azi nici eu nu mai eram om. Căci, măi Todoruț, omul numai pân'atuncia-i om, până are simț. Dacă acela s'a dus ce rămâne din el?" Și părintele Bucur răsufală în aer. „A doua am să-mi însemn, că ce plătește prietinia lor, care și-o arată câteodată.

Vezi mă, ei câteodată ți-s prietini. Da vezi c'atunci au lipsă de noi! Trebuie o alegere, trebuie o paradă națională, trebuie o colectă? A cui nume îl strigă atunci ei, pe a cui barbă se razimă? Pe bărbile noastre, măi Todoruț. Ș'atunci îți spun că ești martir, că ești apostol, și după ce s'a gătat afacerea, nu te mai vede. Am eu drept ori n'am, măi Todoruț?" Și popa Bucur privi mănios în jur, ca și când ar fi pus întrebarea aceasta la o mulțime mare, nevăzută.

„Drept ai, frate! Ștиму-le noi acestea. Ci nu te aprinde așa pentru Dumnezeu!

— Așa-i că-i drept! Măi las' să m'aprind. Ș'asa ne țin de proști, mulți ne cred tâmpiți rău pe noi preoții. Dar tu nu știi durerea mea. Vezi, eu am aici în orașul acesta patru prietini. Oameni cu poziții înalte, cu plată bună. Toți m'au văzut și s'au făcut că nu mă văd! Și cine-s ei? Eu, în sufletul meu înțeleg și simt că-s mai mult decât ei. Pe doi eu i-am trecut maturitatea. Dar, măi Todoruț, pe mine nu asta mă doare așa de tare că nu se uită la mine. Dar mă doare micimea lor de suflet, mă doare valul acesta nesănătos, care face din două suflete, ce-ar trebui să aibă aceleași gânduri și năzuinți, două suflete dușmane. Numai vezi, noi judecăm așa, noi judecăm larg, dar noastre nu știu judecă astfel. Sufletul înfrânt poate pentru totdeauna, visurilor lor

nu le vor mai crește aripi poate niciodată. Și dintr'o întâmplare de aceasta, poate să-i rămână amară toată viața.“

În focul vorbirii sale nici nu băgă de seamă că preoteasa cu Aurora stau înaintea lui.

Fata abia se ținea pe picioare. O durea capul, o luă cu friguri și cu junghiuri. Eră palidă și ochii părea că i s'au tras adânc înlăuntru și ard acolo.

„Să mergem, tată, zise fata.

— Mergem, dragă, dacă vrei. E târziu.

— Patru, șopti preoteasa.

— Patru? tresări Todoruț. Atunci mergem și noi. Măne avem adunare cu poporul să votăm ridicarea plății învățătoarești, cum cere legea.

— Așa? Bine faceți!“ Și deodată, cât ce ieși în aerul de afară, Bucur par'că-și uită tot chinul nopții aceleia. „Bine faceți! zise iar, către Todoruț. Noi, har Domnului, peste această am trecut. Acum numai să-mi ajute Dumnezeu, să văd turnul bisericii gata.

Să-ți ajute Dumnezeu!“ Și se despărțiră. În curând două căruțe duruiă în două părți ale orașului. Bucur se ghemui înainte, lângă slugă, și începă să fumeze, pe când durerea și rușinea îi coplesiau iarăși sufletul.

Îndărăș Aurora își ducea din când în când batista la ochi, în această întoarcere dela întâiul pas ce l-a făcut în viață.

I. Agârbiceanu.

Noapte.

Măreață boltă înstelată
În visul ei și-a făurit.
Și marea cântă, aplecată
Pe pieptul țărmlui umbrat.

O, poate marea 'n dulce cântec
Să 'nșire scumpul ei mărgean:
Un cer întreg se oglindește
În sânul unui ocean.

Iar dorul meu e mare-adâncă
Și-o turbură un foc nespus.
O stea mi-a strălucit de-asupra,
O stea, o stea. Și mi s'a dus.

Azi întunerecu-și arată
În valuri umbra lui haină. —
Mai răsări-vei tu din noapte,
Duoasa, blânda mea lumină?

I. D. Soricu.

Tudorache Nebunu.

— Fragment. —

„Spuneați mai adineaori că ați fost „pe muscel“?... Trecut-ați pe la „ștubeu“?... Da pe „vâlceaua Buzatului“?... și Moș Niță ne privi pe sub mustățile-i stufoase, cari cătau a oală. „He, hei! da de unde să știți D-voastră câte știu eu? Că dacă n'oi ști eu, apăi cine să știe? Nu zic ba, îți fi fost departe și îți fi învățat carte multă, d'apăi eu știu una: ștudiu ca ștudiu, da praftica e ce e la Rumân!“ Moș Niță mai pufăi de câteva ori din lulea și după o scurtă tăcere, în care timp ne privi pe sub sprâncenele ce-i acoperiau aproape de tot pleoapele de deasupra ochilor, începî iar: „Da să nu ziceți că Moș Niță a îmbătrânit de geaba... haida de! câte n'am văzut eu? Câte n'au văzut și alții? Că pe Tudorache oamenii lui domnul Ghiță, doi să știți dumneavoastră că eu știu și 'talinește, i'auzi numa': Basta signor Banda, Picolo comanda! așa-i că e frumos? Că de, dacă n'oi ști eu, apăi cine să știe? Eu numa' cu 'taliani am umblat: ba cu chervăua, ba când se lucră linia de trin...“ Și undă se infurie Moș Niță: „Eu mă n'ștelegeam cu un 'talian ca nimeni altu!“ și apoi lăsând glasul: „Da acu am mai uitat, mai de bătrânețe și apoi mai am și-un junghiu, ia, mă ține colea între spete!“ — par'că junghiul îl făcuse să uite „'talinește“.

Bine, Moș Niță, dar începuseși să ne spui de „vâlceaua Buzatului“, ce e cu ea?...

„E, apăi vezi, așa e cu bătrânețele, începusem să spui și m'am dat în alta. — A trăit pe vremuri, îmi spuneau bătrânii mei, ia, pe-acolo prin pădure pe unde e acu „ștubeu“, a trăit, unde-și aveă și casa, un pricictor, d'ăia care luă banii pentru județ și însemnă pe răboj, cu numele Tudorache Buzatu. Dela el a rămas numele vâlcetului „Vâlcetului Buzatului“. De ăst om eu n'am ce ști, știu numai c'a avut doi băieți: pe Stoica, care-și ziceă Budișteanu și pe Tudorache Nebunu. — Lui Stoica ce-i abătî într'o zi, să se facă Sfântul Stoica. — Trei ani a umblat desculț și vara și iarna și se ducea la biserică în fiecă zi, dar în a treia iarnă

s'a luat de băutură și injură spurcat și i-a căzut degetele dela picioare; a mai umblat el vre-o patru ani desculț, dar în urmă a murit degerat. — D'apoi pe frate-său Tudorache, îl știu, ia, cum mă știu pe mine“. Și Moș Niță începî să rădă cu hohot.

„Nu, zău, Dumnezeu să mă ierte, — și Moș Niță se bătî cu palma peste gură, da multe năzbâtii mai făcea și Tudorache!... Așa l-am pomenit, om ca de vre-o treizeci de ani, jigos și sdrențaros de-l mănca murdăriile; de nu-și făcea pomană la câte-o lună jupănu Ghiță, Dumnezeu să-l ierte, mare negustor pe vremurile acelea, — ca să pue să-l primenească și să-l curețe, apăi nimeni nu se îngrijea de el. Și la ziua sorocită, îl prindeau pe Tudorache oamenii lui domnul Ghiță, doi îl țineau de picioare, doi de mâini și unul îl radea, iar Tudorache țipă așa de vrăjmaș de se auzia tocma la Bănești, de par'că ar fi sberiat acolo. — Dupăce-l radea, îl duceau la gârlă; aieși iar așa, vre-o patru-cinci oameni îl desbrăcau și cu bicele în mână îl frecău cu cărămidă de se mai luă nițel jegu de pe el, pe urmă altu trebuia să aștepte cu un cântar și cu priminelii noi, ca să vie Tudorache să cântărească priminelile și hainele, că altmîntreli nu le 'mbracă.

Și-aveă ăst Tudorache o putere vrăjmașă. — Apucă boul, de trei-patru sute de ocă vechi, de-un corn, băgă capul pe sub burta boului și-l luă în spinare cum ai luă un miel. Odată, Neica Anghel, măcelar vestit, primî știrea dela suhat că i-a stricat ursul vre-o două vaci; ce se gândi el: „Măi, așa vrea să prinzi ursul!“ și chemă pe Tudorache Nebunu: „Măi, Tudorache, știi tu la mine la suhat?“ „Păi!“ „Mă, nu știu cine a început să-mi fure din vite; să te duci tu și să prinzi pe hoț, că te cinstesc eu!“ „M'oi duce“. Și a și pornit. — Neica Anghel a încălecat roibu și a pornit în goană; a ajuns înaintea lui, a învățat pe văcar și pe paznici ce să facă și plecă. — Când a venit Tudorache, văcarul i-a arătat locul pe unde intră „hoțul“. Atât i-a trebuit nebulului; s'a pus

la pândă la spărtura pe unde intră ursul și așteptă, și așteptă; târziu, în noapte, numa' se pomenește cu-o mătahală că dă buzna pe spărtură, Tudorache hop, se repezi și, apucând ursul în brațe peste mijloc, îl strânse cu putere; Martin își înfipsese cântarele în umerii nebunului, dar strângea mijlocul ursului cu așa putere de i-a rupt șira spinării și apoi își scoase și el cântarele lui Martin din umeri.

Altă dată, pe când eram eu băiat în prăvălie la Domnu Ghiță, ne sosise vre-o douăzeci de care încărcate cu buți de vin; eră în toamnă, un noroi până la buceaua roței; am tras carele în curtea hanului și, fiindcă eră noapte, le-am lăsat să le dăm jos dimineața a doua zi; nu prea eră semne să se strice vremea; da unde nu dădă peste noapte un ger, mamă Doamne, de-a înghețat carele în noroi și roțile băgate până în bucele în făgașul lor; înghețase noroiul cremene, să dai cu amnarul să scapere. Ce să te faci?

Cum să urnești căruțele din loc? Că vre-o zece-doisprezece flăcăi trăgeau și împingeau din răsputeri să le scoatem din făgașul înghețat, dar de surda! Împingem, opintim, măi să ne rupem inima, da fără folos. Ce-mi vine în gând: Tudorache nu știa decât de frica mea și de-a lui Toma al Radului din Banești.

— Eu îi cam știam meteahna lui Tudorache că numa' când eră ceva mai greu de făcut, cum nu-l băgai bine de seamă pieriă și se pitiă de nu-i mai dai de urmă. Eu îi dovedisem culcușul. Iau un capăt de frânghie, îl moi în apă și sui în podul grajdului; Tudorache se virise în fân de nu se mai vedeă; numai laba cizmei se zăria nițel; îl apuca de cizmă și-l zgâtuii nițel „scoal' de aci iidole! Hai, pe goană.” „Ho, ho, neă, neă, stăi că viu nu mă bateă” și n'ncepă să scuie în ali patru părți ali văzduhului, că așa aveă el năravul. După ce se dădă jos din pod, l-am dus la căruțe „hai, măi Tudorache, să desmorțim roatele astea din mocirlă” îi zisei, și unde nu se puse Nebunul și numai dintr'o smăcitură scoase roatele din dreapta, trecu și n' stânga și făcū la fel și tot așa cu toate carele până la

douăzeci. Acū trebue să descărcăm buțile. „Sui, mă Tudorache, în căruță și ridică nițel de ăst butoi să-l lăsăm în pimniță!” Noi vre-o patru flăcăi ne-ațineam în fața butoiului, iar Tudorache se urcă în căruță, puse umerii în fundul butoiului și când mișcă odată din umeri aruncă butoiul jumătate din căruță. „Ho, nebune, că te isbesc, dă mai încet!” se răstiră flăcăii pe el; și așa a dat jos toate buțile din căruțe și le-a băgat și 'n pimniță, rânduindu-le ca pe soldați. Eu eram cu cheile pimniței, rămăsei nițel mai în urmă cu Tudorache și eră acolo sub butoaie o băiță de scursură, să tot fi fost în ea ca la vre-o două vedre vechi de vin. „Ține, mă Tudorache!” Luă băița și n'a răsufat decât de două ori și a și golit-o; mai îi scosei dintr'o bute ca vre-o cinci oca și le înghiși și pe astea ca pe o litră. Ieșirăm din pimniță, iar Toma țigătarul îl chemă și-l cinsti cu o litră veche de spirt.

Eră cam pe la două, după amiază, și numai ce mă pomenei cu nebunul beat frânt: „Hai și-mi dă ceva de lucru, că eu nu vreau să beau de pomână, vreau să muncesc pe ce mi-ai dat de beutură.” Ce să fac? Ieșii cu el în curte și văzui ca vre-o trei sferturi de stâmpen de lemne și-i zisei să le taie; și unde nu s'a pus Tudorache și 'n mai puțin de trei ceșuri le-a tăiat, a spart buștenii și le-a așezat în magazie, și nu eră ostenit, par'că toată ziua dormise.

Așa eră Tudorache Nebunu; decum răsăria păpădia și până cădeă frunza el trăiă mai-numai prin păduri și prundul apelor și nu măncă decât păpădie crudă și pelin verde, cu rădăcină cu tot, și apoi pe cine nu-l plăcea el, îl scuipa în ali patru părți ale văzduhului și-l înjură spurcat.

E, he, da cum văd, domnișorilor, v'a cam sosit Ene pe la gene, las' că o să vă mai povestesc eu alt' dată altele și mai frumoase, că dacă nu voi spune eu, păi cine să vă spuie!” și moș Niță scoase din chimir o bășică de porc în care ținea tutunul și-și umplū luleaua, îi puse un cărbune și, pufăind de câteva ori, se pierdū într'un nor de fum.

C. N. Mihăilescu.

Cântec.

Atâta dor m'a copleșit
Că nu-l mai pot purta în sân,
Că trebuie să-l povestesc
Deseară, nukului bătrân...
De coaja trunchiului asprit
De vânturi și de ploii,
Îmi voi lipi obrazul ars
De lacrimi 'n șiroi...

Pe întunec, pipâind
Din casă voiu teși,
Așa de 'ncet și de ușor
De nime n'o simți...
Că nu vreau suflet omenesc
Necazul să mi-l știu —
Că oamenii l'or mai știut
Și-mi bagă vină mie...

În colțul curții nukul să
Umbrind de ani fântâna —
Să mă strecor în umbra lui,
Pe garduri îmi port mâna —
Și de vr'un spine veninos
O fi să mă rănească,
Tot nu mă doare-așa de mult
Ca ura omenească...

Cu brațe dornice, domol,
Cuprind cu drag la sân,
În taina nopții 'nvăluit,
Frumosul nuc bătrân.
De trunchiul înăsprit de ploii
De vânturi și de soare,
Lipesc obrazul ud de plâns,
Și tâmpla arzătoare...

Vreau să-l întreb, ce să mă fac,
Ca dorul să-l alin,
Să nu-l mai simt în calea mea
Cu veșnicu-i venin...
Să-mi spună, cum să-l mulcomesc?
Să-l mângâi, să-l desmierd?
Ori tulburată, să-l alung,
Și urma să i-o pierd?

Din somnul sării, cel dintâi,
De s'a trezi moșneagul,
Și de-a simți pe trunchiu în jos
De lacrimi cald șireagul, —
El va porni în graiul lui,
În șopot lin de foi,
Să-mi potolească sufletul —
Și-om plânge amândoi.

Iar când mi-oi șterge 'ntr'un târziu
Și ochii și obrazul,
Atunci să știu, c'a început
A-mi fi mai blând necazul

O creangă de s'o aplecă
Cosița-mi să-mi alinte,
Voi crede că e mâna ta...
Voi râde ca 'nainte...

M. Popovici.

Trudit de-atâtea chinuri și durere,
Cu inima de pătimire plină,
Spre tine ruga mi-o îndrept senină,
Ascultă-mi-o în visuri, miserere...

Așterne-mi flori și 'nstrună-mi lira frântă,
Trîmle 'n calea mea izvoare line...
Înseloșat mi-e sufletul de tine —
Așterne-mi crini, cântarea mi-o avântă!

Îndură-te și clipelor uitate
De-atâta suferință, tu le svântă
A lacrimilor valuri — pacea sfântă
Redă-mi-o iar! Nu simți cum mi se sbate,

Nu-i cântul meu, sunt cântecile tale,
E glasul tău, e șoapta îndurării —
Iubirea mea, i-adâncul mut al mării
Și freamăt lin de rumene petale...

Și inima și cugetul de ură?...
Nici Prometheu, înlănțuit pe stâncă
Și sfășiat, durere mai adâncă
Nu a simțit în sine... Te îndură!

Cui înălbiră svelți și gingași crinii?
Caișii, cui își tremură argintul?
De dragul tău zâmbește hiacintul
Și măgheranii 'n marginea grădinii.

Avânt zeiesc tu lirei împrumută
Și ochi-mi tulburi limpezește-i iară...
În preajma ta, i-atâta primăvară
Și-atât parfum — durerea mea, e mută.

Reverse-și teii aiuriți parfumul
De-asupra ta în valuri de lumină...!
Tu, clipele durerii mi le-alină,
Îndură-te și luminează-mi drumul.

De-ai ști cât dor și câtă suferință,
Și patimă ce-am îndurat, copilă,
Tu m'ai iertă și te-ar cuprinde milă
De-atâta umilire și căință!

Trudit de-atâtea chinuri și durere,
Cu inima de pătimire plină,
Spre tine ruga mi-o îndrept, senină,
Ascultă-mi-o în visuri, miserere...

I. Broșu.

Din literatura străină.

Synnöve Solbakken

de Björnstjerne Björnson.

(Urmare la Capit. VIII.)

— Par'că-mi pare rău c'am venit — zise Synnöve.

— Acuma nu-i nici un păcat dacă știe tata.

— Dar tot nu e tatăl meu.

— Cine știe, — răspunse Ingrid și apoi schimbă vorba.

— Mi se pare că aici e locul unde trebui să așteptăm, zise iar Ingrid după ce merseră o bucată de drum și intraseră în pădure.

— El are de făcut un ocol mare — zise Synnöve.

— Iată-mă! strigă Torbjörn și răsări de după o piatră mare.

Iși pregătise frumos toate câte avea să le spună — și nu erau puține. Azi nici nu avea să-i fie greu, căci știa și tată-său și, după cele petrecute la biserică, simțea el că se învoește și bătrânul:

— Să luăm mai bine drumul prin pădure, iar că e mai scurt.

Fetele nu ziseră nimic și porniră cu el. Torbjörn voia să vorbească cu Synnöve, dar se gândi s'aștepte până vor fi trecut dealul — apoi până vor fi trecut de mlaștină, iar după ce trecură și pe acolo, se socoti să mai aștepte până vor fi intrat mai adânc în pădure...

Ingrid, care vedeă că frate-său nu se poate hotărî să vorbească, domoli pasul și rămase departe în urma lor. Synnöve se făcu că nu vede și începă a culege porumbăle de pe marginea drumului.

Torbjörn zise în sfârșit:

— Ce vreme frumoasă e azi.

— Da.

Și iar mai făcură o cale, ea culegând boabe, el mergând pe lângă ea.

— Bine-ai făcut c'ai venit — zise el. Ea nu răspunse.

Lungă a mai fost vara asta!

Ea nu răspunse nici acum. Torbjörn se gândi că e greu să vorbești mergând.

— S'așteptăm pe Ingrid.

— Da, s'o așteptăm — zise Synnöve și se opri. Aci nu mai erau boabe de cules, ceeace Torbjörn văzuse îndată, dar Synnöve rupsesse un păiuș lung și înșiră boabele pe el.

Torbjörn începă:

— Azi m'am gândit mereu la ziua în care am mers împreună la confirmație.

— Și eu m'am gândit.

— De atunci s'au petrecut multe — și cum ea tăcea el urmă:

— Dar multe s'au întâmplat altminteri de cum credeam noi.

Synnöve își înșiră boabele de zor, cu capul plecat, ferindu-se de privirea lui.

— Synnöve, tu nu ai nimic de spus?

Ea ridică capul și râse.

Ce să am eu de spus?

El, par'că se 'mbărbătă și deodată vră s'o cuprindă, dar când fu de tot aproape, nu cuteză, ci întrebă cu glasul pe jumătate:

— N'a vorbit Ingrid cu tine?

Ba da.

Atunci știi ceva?

Ea nu răspunse. El mai zise odată:

Atunci tot știi ceva?

— Vezi fi știind și tu — răspunse ea cu fața întoarsă.

Da, zise el și voi să-i apuce mâna, dar ea înșiră boabele de zor.

— Slabă treabă; tu-mi iei toată îndrăsneala.

Ea ținea capul tot plecat. El nu vedeă dacă zimbește și nu știă deci ce să mai zică. La urmă o întrebă tare, dar totuși cu vorba cam tremurată:

— Înșfârșit, ce-ai făcut cu biletul?

Ea tăcu și se întoarse.

El îi puse mâna pe umăr, s'apleacă spre ea și îi șopti:

— Răspunde!

— L-am ars.

El voi iar s'o cuprindă, dar, când i se uită în față, văzu că e gata să plângă și o lăsă.

— De ce mi-ai scris biletul?

— Nu ți-a spus-o Ingrid?

— Ba da, firește... dar tot... n'ai făcut bine...

Așa a vrut tata.

— Da, dar...

— El credea c'am să rămân slut toată viața și a zis: „de acum voi îngriji eu de tine!”

Ingrid eră acum la poalele dealului și cum o zăriră o luară iar înainte.

— Și eu tocmai de-atunci m'am gândit mai mult la tine, de când am știut că nu te mai pot lua.

— Când ești singur îți dai mai bine seama de ceace simți.

— Da, — zise Torbjörn cu glas limpede, — atunci vezi cine are mai mare putere peste tine.

Acum, ea nu mai culegeă porumbele.

— Le vrei tu? îl întrebă, întinzându-i pã- iușul cu boabele.

— Mulțumesc, — zise el, apucând mâna care i le întindea — așadar rămânem mai bine cum am fost.

— Da, șopti ea încet și se întoarse; iar el nu cutezã s'o atingã, nici sã mai zicã vre-un cuvânt, dar își simți deodată trupul ușor ca un fulg iar capul ca n'tr'un vârtej. Îl ardeau ochii și, când în aceeaș clipã ajunserã pe un vârf de deal de unde se zãrea Solbakken, i se părũ cã acolo a trăit de când lumea, îl încinse dorul și se gândi cã s'ar puteã duce îndată cu ea. „Trebue sã-mi ajute și

Interior de casã țărănească din „Rodna-nouã”.

tata se mai gândi el, „trebue sã mã duc, la Solbakken, nu mai pot rãbdã, trebue”. Și o luã mai repede și tot mai repede, cu ochii întinși tot înainte; valea și curtea erau scãldate n luminã; „da azi mã duc, nu mai aștept” își ziceã mereu și se simțea tare, de nu știã ce sã mai facã cu atãta putere.

— Prea iute mergi — auzi o voce blãndã în urma lui. Erã Synnøve care încercase zadarnic sã fie pas cu el.

Torbjörn se n'toarse rușinat, întinse brațele s'o cuprindã și s'o ridice sus... dar când fũ aproape n'o fãcũ.

— Prea merg și eu iute!

— Firește.

Se apropiaserã de șosea; Ingrid, pãn' acũ nevãzutã, rãsãri deodată la câțiva pași în urma lor:

— Acum n'aveți sã mai mergeți împreunã!

Torbjörn tresãri; i se pãrea prea curãnd. Și Synnøvei i se strãnse inima.

— Aș mai fi avut atãtea sã-ți spun, — îi șopti el.

Ea zimbi.

— Ei, va fi de altãdatã, — mai zise Torbjörn și îi întinse mânia.

Ea i se uitã senin drept în fațã; lui i se n'cãlzi inima și se gândi: „mã duc cu ea îndată”. Dar Synnøve își trase binișor mânia, se întoarse blãndã spre Ingrid, zise „vã las cu bine” și porni încet, spre șosea, la vale.

Primarul comunei Rodna în foișorul casei zidite de el însuși.

Ingrid și Torbjörn se 'ntoarseră acasă prin pădure.

V'ați spus ce-aveați pe suflet?

— Nu, prea a fost drumul scurt și o luă repede înainte, ca și când n'ar fi vrut să mai vorbească.

— Ei? — zise Sämund ridicând capul din farfurie, când intrară copiii. Torbjörn nu răspunse ci trecu de partea cealaltă, lângă la-viță, să-și scoată haina. Ingrid, în urma lui, zimbea șireată. Sämund își văzu de mâncare; zimbea uitându-se din când în când pe furis la Torbjörn:

Veniți la masă că se răcește mâncarea.

— Muțumesc, nu-mi trebuie nimic, zise Torbjörn și se așeză.

— Așa? — și Sämund mănca 'nainte. Apoi zise iar:

— Da mare zor ați avut azi după biserică?

— Aveam de vorbit cu cineva — răspunse Torbjörn.

Torbjörn.

— Ș'apoi? Vorbit-ai cu cineva acela?

— Știu și eu?

— Ei, la păcatele! zise Sämund mestecând mai departe.

După ce sfârși cu masa, se sculă, s'apropie de fereastră, apoi se 'ntoarse:

— Torbjörn, ne ducem nițel pe afară să vedem câmpul.

Torbjörn se sculă.

— Imbracă-ți haina.

Băiatul își luă un surtuc vechiu.

— Dar nu vezi că eu am pe cel nou?

Își luă și Torbjörn haina cea nouă și plecară. Tatăl înainte, fiul în urma lui. O luară spre șosea.

— Nu mergem la orz? întrebă Torbjörn.

— Nu, mai bine la grâu.

Tocmai când ajunseră la drum venea o căruță.

— Asta-i căruța din Nordhaug.

— Sunt tinerii.

Căruța se opri în dreptul lor.

Mândră femeie e Marit Nordhaug șopti Sämund și nu-și putea lua ochii dela ea. Ședeă cam răsturnată în căruță, cu o basma ușor legată în jurul capului, iar alta pe spate. Se uită țintă la ei fără cea mai mică mișcare în trăsăturile aspre și curate

ale feții. Bărbatul eră slab și galben la față; căutătura îi eră par'că și mai blândă ca de obicei, ca unul ce ar avea o mahnire ascunsă, ce n'o poate spune nimăru.

— Ce-i? vă uitați la grâu?

— Cam așa răspunse Sämund.

— Stă bine ăst an.

Hm — da; ar putea fi mai rău.

Vă'ntoarceți târziu! — zise Torbjörn.

Erau atâția cunoscuți la biserică, dela cari trebuia să ne luăm rămas bun.

Așa, vreți să călătoriți — întrebă Sämund?

— Da.

Departe?

Da, cam așa,

— Cam cât de departe?

— În America.

— În America! — ziseră ca dintr'aceiaș gură amândoi bărbații, iar Sämund mai întrebă:

Așa un înșurăt el proaspăt?

— Bărbatul zâmbi:

„Stau aici din pricina piciorului” zicea vulpea când colo, ea sta strânsă în căpcană.”

Marit se uită întâi la el, apoi la ceilalți doi, iar fața i se rumeni puțin atâta tot.

Merge și nevastă-ta? întrebă Sämund.

— Nu nici asta.

— Se zice că în America te 'mbogățești ușor — zise Torbjörn ca să schimbe vorba.

— Da, se poate.

Dar Nordhaug e o moșie minunată, zise Sämund.

Sunt prea mulți acolo, — răspunse bărbatul și femeia iar se uită la el. — Unul stă 'n calea celuilalt.

Ei atunci, drum bun — zise Sämund luându-i mâna — Dumnezeu să-ți dea ce dorești.

Torbjörn se uită drept în ochii tovarășului de școală:

— Aș vrea să mai vorbesc cu tine.

— Ți cade și bine să mai poți vorbi cu cineva — zise bărbatul, sgârâind scândura căruței cu coderișca biciului.

Vino odată la noi — zise Marit, iar Torbjörn și Sämund tresăriră deodată. În-fățîșarea ei aspră te făcea totdeauna să uiți că are o voce atât de blândă. Și plecară; înaintau încet, un nor ușor de praf se ridică în urma lor, soarele îi scaldă în lumina amur-

gului, basmaua roșie de mătase fâlfăia aprinsă pe haina de lână neagră . . . . apoi, trecând peste deal, se făcură nevăzuți.

Multă vreme, merseră tăcuți alături tatăl cu fiul.

Am un presimț că el nu se 'ntoarce curând — zise Torbjörn.

— Ar fi și mai bine, dacă în țara lui nu

și-a putut afla norocul. Și iar tăcură câteva clipe.

Dar ai trecut lanurile cu grâu, tată! zise Torbjörn deodată.

— Ne-om uita la 'ntors! — și trecură înainte. Torbjörn nu 'ndrăzneă să mai întrebe unde se duc, căci trecuseră și de hotarul Granliden.

Dări de seamă.

Caleidoscopul lui A. Mirea.

Că sub numele A. Mirea se ascunde un scriitor mai vechiu, se bănuia deja dela întâile poezii semnate astfel în Sămănătorul. Prea eră vădită încrederea într-o valoare recunoscută, prea eră sigur cuvântul, ea să se poată crede că aici încearcă să răsbată un nou talent.

Când mai târziu s'a dat pe față că sub acest pseudonim scriu cunoscuții poeți D. Anghel și Șt. O. Iosif, surprinderea a fost mare, cu atât mai mare, cu cât tovarășia lor nu apărăa numai ca o contopire a două temperamente cunoscute, ci și ca o putere cu totul nouă.

D. Anghel a dat mai de mult un volum de poezii „În grădină”, un volum ce nu și-a trăit încă frumuseța, dar pe care timpul — de e îngăduia prezicerea — de sigur îl va rândul odată ca verigă aleasă la lanțul de aur început de Eminescu și Vlahuță.

Într-o formă, în care se simte o chibzuială îndelungată, prin pilde — fărâmi vii din fire, în care tremură o simțire adâncă cu nenumărate armonice, — Anghel sfetește, în cântare plină de înțeles, ceea ce în suflet e numai dor și durere, fără chip și fără graiu. Ceva din parnasieni în formă, ceva din simbolisti în simțire, și 'n totul acel aproape de natură al sufletului românesc.

Șt. O. Iosif mai fericit, și-a trăit mult din glorie, atâta, încât în timpul din urmă începuse chiar să-și întrezărească uitarea. Înzestrat cu un deosebit dar de a ritmă și rimă, Iosif a pus în versuri, ce sunt totdeauna mai frumoase decât cuprinsul lor adevărat, mult din ceea ce s'a idealizat obștește la noi în timpul din urmă. Putința aceasta de a se adapta, cât și ușurința versului, făcū să i se atribue talente de rapsod. Nu însă după încercările-i epice i se prețuiește azi talentul, ci după Patriarhatele ce se simt ca rugăciuni.

Amândoi prin traduceri și-au deprins versul, și-au format gândirea, prin traduceri poate s'au apropiat sufletește unul de altul.

A căută să se deosebască acum ce e al unuia și ce e al altuia, în volumul ncu al amândurora, înseamnă

a-i despărți cu sila și deci a sărăci literatura noastră de creații ce ei ar putea să ne mai dea.

Ceea ce a unit, schimbând totodată aceste două talente lirice, pare a fi o desiluzie comună, un fel de parapon ce i-a cuprins pe amândoi, când au ajuns să cunoască mai de aproape cum e lumea aceea, căreia ei li dăruiau atâtea „fășii” scumpe din sufletul lor. Boemul scoborit din mansarda-i așa de apropiată de cur, în mijlocul burghezimei aceleia fără inimă, fără gând și fără pietate, care alcătuiește lumea, e cuprins de aceeași desamăgire crudă ca și credinciosul, cărnia i se arată că idolul său e numai o momăc, trasa cu ațe pe la spate. Imnul cucernic de slăvire se schimbă deodată în cântec de batjocură, ce sună ici și acolo s' blestem.

Cel înșelat într-o credință își pierde cu credința și puțința de a mai crede; în indoială nu mai cinstește nimic cu adevărat, nici chiar sufletul său. Neîncrederea îl desparte oareș-cum de lume, și un simț de pasivitate față de tot ceea ce e și se întâmplă, îi îngăduie să rădă din înălțimi — înălțimi ce sunt uneori și afară din el. În negarea mefistofelică e însă atâta venin; e durerea aceea uriașă a celui ce nu poate să iubească, . . . durerea humoristului.

Dar dacă răsul apare aici ca norul de praf ce se ridică dintr'un zid dărâmat, aceasta nu înseamnă că el e totdeauna legat de o ruină; ci dimpotrivă, de cele mai multeori răsul e însăși flacăra primenitoare a idealismului, a nădejdei de mai bine. În satiră răsul curăță și învie ceea ce e pe cale să se piardă . . .

Te vei întreba poate acum, cetitorule, dacă schimbarea celor doi poeți de care e vorba aici, s'a petrecut cu adevărat în tragedia pe care și-o inchipue scriitorul acestor rânduri; sau dacă toată schimbarea lor nu a fost cumva numai o simplă adaptare la gustul și firea publicului? Vre-o dovadă e greu să-ți dea cineva, . . . un sfat însă da: Crede despre un scriitor numai aceea ce nu-ți poate impuțina farmecul pe care l-ai aspirat din opera sa; căci nu scriitorul pierde sub bănuiele tale, ci numai sufletul tău pierde ceea ce puteă să-l înalțe. Și încă ceva: nu uita că atunci când

un om intruchipează un zeu într-o formă meschină, nu micimea zeului se dă pe față în acea intruchipare, ci a omului ce și l-a inchipuit astfel.

Volumul „Caleidoscopul lui A. Mirea“ cuprinde mai mult humor decât satiră, căci celor mai multe poezii le lipsește atât indignarea*, cât și idealul de mai bine — caracteristic satirei. De altfel un scriitor nou poate să fie minunat și fără să samene lui Eminescu, iar o poezie humoristică poate trăi și ca atare — fără amplificare satirică —, tot așa cum o poezie lirică trăiește și fără să fie un sistem filozofic.

A. Mirea ține mai mult să rădă decât să îndrepte. Cea mai mare parte din poeziile sale au ceva din sans-gêne-ul unei zeflemele între prieteni, — o caracterizare ce nu tinde să scoabore valoarea acestor poezii, ci numai să accentueze felul lor surprinzător de deschis. Sinceritatea aceasta o dovedesc și subiectele nouă. Din ceace e consfințit ca humoristic de către humorisții noștri — căci avem câțiva, poate prea mulți pentru ceace e de răș la noi — A. M. nu ia mai nimic; sau dacă ia, ca de pildă tema așa de exploatată a Sfântului Dumitru în Doleanțele unui ex-troglodit, aceasta apare aproape ca o afectare, ca și când ar voi să arete că pentru un spirit original nimic nu e învechit, nimic secal.

Propriu zis, la Mirea humorul nu e în însăși tema aleasă, ci în felul artistului de a vedea, în gândurile sale. Îți vei zice poate, cetitorule: „bine, dar tot humorul nu e obiectiv, ci subiectiv“. Da! și totuși o deosebire, o deosebire — dacă nu e îngăduința asemănarea — ca aceea între clownul năcălit în vorbă și cel în faptă. Dacă se poate numi felul celui dintâi humor și a celui de al doilea „comic“, atunci, venind la scriitorii noștri humorisți, s'ar putea spune că A. M. e cu adevărat humorist, pe când ceilalți sunt mai mult comici.

Nu în înfățișarea situațiilor comice, nu în descrierea unui obiect, diformat prin exagerarea caracteristicilor (caricatura), stă humorul lui A. M., ci în redarea intensiv artistic a unui lucru așa cum este în lumea lui, și imediat alături, ca o discordare surprinzătoare, concepția sceptică nimicitoare a aceluiaș lucru dintr'un punct mai înalt de vedere, ce lasă să se simtă ceva din totul indiferent al lumii. Ca pildă la întâmplare s'ar putea lua poezia Cismigiu, unde, prin epitete crase (uimitor de real-reprezentative) se nimiceste oareș-cum tot ceace e consfințit poetic.

Altădată ca în O lacrimă la dosar, sau Tribulațiile unei petiții, autorul procedează invers. Pornind dela lucrurile neînsemnate în lumea lor, el le înalță cu inima sa — dublă — până la elemente universale. E o trecere din humoristic în tragic pe care o realizează în felul acesta A. M., fie numai cu un gest ca sfârșitul din Scara lui Iacob, fie cu subiectul întreg ca O dramă într-o colivie, fie

* Indignarea Sonetelor indignate ale lui A. M. nu e aceea împotriva unui rău, ci e mai mult arșagul omului rău dispus.

că-și uită aproape cu totul humorul și atunci ajunge la acea măreție ce-i stă cel mai bine și cum l-am vrea mai des, din Glasul lui Memnon.

Ici și colo câte o lacrimă ca Unui poet necunoscut sau sfârșitul din Nunta la țară, amintește puțin lirismul din trecut al autorilor; puțin, căci abia prinse, adierea sarcasmului le scutură ca pe niște picături de rouă.

Nu însă peste tot sarcasmul distruge, ci câteodată, când e mai ridicat și aplicat măreției din Glasul lui Memnon, el naște demonul din Monstrul de fier. Din păcate însă A. M. își consumă sarcasmul acesta, ce ar putea fi putere urzitoare, ca să distrugă pe alăția ce se distruge singuri mai cu fiecare vorbă ce o spun. O sforțare și zadarnică și înjositoare. Iupiter de sigur că n'ar fi slobozit fulgerile sale împotriva unui țânțar ce ar fi îndrăsnit să-i tulbure liniștea dumnezeiască; pe când autorul nostru, deși de neam din Walhala, își uită demnitatea și fulgeră după fiecare efemeră. Atâta timp cât aceste urmări satirice păstrează forma alegorică (In zori, O dramă într-o colivie) ele rămân la înălțimea celorlalte poezii. Când însă A. M. se scoabără să lupte piept la piept cu aceia pe cari sanche îi desprețuiește, atunci fără să se mai știască pune mâna în țărână ca să arunce adversarului în ochi, și se ridică o colbărie de lucruri mici, intime, neplăcute, cari pătează atât pe luptători, cât și olimpiada întreagă. Viitorul va rade desprețuitor de micimea timpului nostru, când se face arză cu diferite părți de îmbrăcăminte, sau poate compătimitor când va vedea talente de puterea lui A. Mirea, cu o așa de înaltă părere despre ei (Glasul lui Memnon, Oglinda, etc.) făcându-și blâmidă din trofee rupte din haina adversarului.

Ca opera lui A. Mirea va trăi și mai departe în viitor, o dovedește forma trainică artistică în care e încheșat totul. Propriu zis, dacă convenția nu ar fi așa de puternică și 'n critică, recenzând Caleidoscopul, firesc ar fi să se vorbească de formă și amănunt, înainte de ideile generale, — aceasta spre a redă în critică natura operii. Căci la A. M. ideile cresc din vorbe. Pe când la Eminescu forma, cu toată desăvârșirea ei, apare ca o strămtorare a ideii artistice, la A. M. forma face ideea, îi dă o aptitudine pe care idea în sine pare că n'o are. E o perfectă confundare a ideii cu vorbele cari o exprimă, ideile nu trăiesc decât în acele vorbe — ceva deosebit însă de virtuoșitate unde forma întrece cuprinsul.

Însemnătatea formei în poeziile lui A. M. stă în legătură cu genul creației sale. E de ajuns de a gândi puțin asupra naturii humorului spre a recunoaște aceasta.

Humorul ca și comicul se naște dintr'un contrast, dintr'o desamăgire (care nu țignește), cum s'a spus de mult, asemenea aceluia pas în sec, când urci sau scobori o scară și mai calci odată după ce s'au sfârșit treptele. Pe când însă comicul se naște de obicei dintr'o faptă, o situație sau întâmplare „ratată“, în contrast cu imaginea ei ca isbutită, pe care privitorul firește o are în inchipuirea sa — deci comicul se

realizează în fiecare privitor, humorul, care e comic transpus din lumea obiectivă în cea spirituală, ni se înfățișează ca realizat deja de cineva, adică ni se dă deodată atât cazul cât și gândul ce face contrastul, și deci ca privitorii nu ne rămâne decât să retrăim ceea ce s'a împlinit în sufletul humoristului. În această ușoară definire a humorului se poate întrezări ceva din însemnătatea formei în humor: așa de pildă că exprimarea humorului atarnă de o îndoită reprezentare, adică întâi redarea obiectului așa cum este și imediat alături redarea lui în forma contrastândă din închipuirea humoristului. Ambele aceste reprezentări au nevoie de o deosebită intensitate în redare, așa ca deosebirea dintre ele să bată la ochi; și apoi ele trebuie așa împreunate încât să apară aproape simultan cetitorului. E o descriere deodată a aceluiaș lucru în două sensuri diferite, ceea ce caracterizează stilul humoristului.

Cea mai elementară formă a humorului e aceea câștigată din contrastul unui subiect neînsemnat — și forma exagerată care îl exprimă, — ceva care dispune tot așa ca și priveliștea unui copil îmbrăcat în haina unui om mare. În Caleidoscopul lui A. M. se găsește des acest fel de humor, nu însă acest — mai bine zis — comic de reprezentare face merit volumului.

Unde A. M. își desvăluie cu adevărat puterea sa artistică, e mai cu seamă în iscusința de a veni prin cuvinte imagini vii — ceva deosebit de obișnuită descriere înfioată și aproape impersonală care înecă, mai bine alcătuește literatura noastră actuală. Nu descrierea obiectivă, în care, cum spune Guyau, „o gândire caută să gândească cât mai puțin posibil“ e ceea ce scriitorul acestor rânduri prețuiește în creația lui A. M., ci acel fel de a înfățișa, în care realitatea redată e însoțită de o gândire, de o simțire, realitatea apare ca a cuiva și nu pasivă. În Monstrul de fier se găsesc o sumă de pilde pentru acest fel de redare a unui obiect din natură; cu o expresivitate de ființă și într-o formă, ce e o gândire.

De obicei înfățișarea aceasta e într-o formă cu două înțelesuri: comparațiile cari în privința imaginii cresc un lucru, în privința sensului însă îl scoboară (de pildă: craiul nou ca o unghie a lui Dumnezeu) slujesc redării realității și în acelaș timp lasă să se simtă acea concepție sceptic-cinică a artistului.

Prin comparație, A. M. realizează îndoită reprezentare de care s'a spus mai sus că hotărăște humorul; prin comparație, realizează arta. Comparația, prin care înțeleg toată asocierea de imagini cuprinsă între alegorie — metaforă în mare — și vorba figurată, e oareși-cum principiul artei lui A. M. Din asemuire naște o poezie, prin o asemuire dă chip gândului, în asemuire își descarcă fantazia. Uneori întrunește în asemuire lucruri așa disparate, încât își amintește de soția aceluși drăcușor din poveste care, ca să petreacă odată, a schimbat peste noapte capetele la o sumedenie de oameni.

Câtă ciudățenie și glumă e însă în împreunarea imaginilor. atâta seriozitate, așa zice — pietate, e în

întruparea artistică — o dovadă că humorul e mult mai serios decât pare.

Toți humoriiștii pun în serviciul creației lor mult mai multă artă superioară decât s'ar crede. Prin o măiestrită redare, în care gluma nu diformează înfățișarea, humoristul ajunge să dea plămuierei sale ciudate o autenticitate demnă, ce se apropie uneori de tragic. Gândească cetitorul de pildă la caricatura monumentală a lui Daumier. Fără a face acum din A. M. un Daumier — căci îi lipsește ceea ce lipsește tuturor scriitorilor noștri actuali, anume acea libertate a concepției prin care un caz particular e înălțat la universal omenesc, de aici și caracterul provincial al artei noastre, — e totuși de recunoscut și în creația sa acea iscusință artistică care determină humorul înalt: de a prinde din glumă o realitate demnă, impunătoare, în așa fel încât gluma, deși element alcătuitor, să apară numai ca un gând alături de o icoană din realitate.

Așa toate acele comparații ce înmărmuresc prin nemijlocirea lor, cât și atributele ce dor, ca indiscrețiile naive ale unui enfant terribile, din poezia lui Șosea, n'ar fi întru nimic mai presus de obișnuitele criticări ale obiceiurilor lumii noastre avute, — pe cari oricine le face la noi, dar nu le urmează nimeni —, dacă ele n'ar avea forța de a înfățișa viu ceea ce ironizează.

Prin întruchipare adevărată orice indeletnicire a minii omenești devine artă; rangul artistic atarnă de țara întruchipării. Numai acel gând omenesc ce poate deveni natură, adică ce poate să se cufunde cu creația lui Dumnezeu, numai acela poate trăi de veci. O observație fie ea de admirație, fie de defăimare, își pierde orice însemnătate și moare, îndată ce realitatea ce e condiționat-o, prin evoluția veșnică a lumii, se preschimbă sau dispăre. Când însă observația cuprinde în ea și icoana acelei realități, atunci ea nu mai poate dispărea niciodată, căci are în ea însăși, pentru totdeauna, realitatea care i-a dat naștere. Schimbe-se lumea cât s'o schimbă, creațiile lui Boccaccio sau ale lui Molière, de pildă, vor rămâne întotdeauna, căci ele își au lumea lor în ele, sunt *natura* pentru orice timp. Numai acea creație moare cu timpul ce i-a dat naștere, care subînțelege realitatea, și nu dă decât remarcările asupra acestei realități, considerate drept cunoscute de oricine. Ca pildă pot sluji enunțările poezii patriotice, cari dând numai aspirațiile unei lumi, nu și lumea care le-a avut, nu mai înseamnă nimic pentru timpurile viitoare.

La A. M. nu poate fi vorba de o lume, ci numai de icoane. Prin imagini înfăptuește, prin imagini distruge. Imaginile i-ar putea însă asigura o realitate și în alte timpuri, dacă lumea pe care o cuprinde n'ar fi așa de meschină. Dacă poezia lui A. M. va dispărea, pricina nu e micimea talentului, ci a vieții sale. Cine poate să se avânte cu inima și cu gândul, ca în ultimele rânduri din Cometa, ca în cele câteva Cânturi apărute odinioară în Sămănătorul, păcătuiește cumplit și față de sine și față de lume, când lasă înălțimile ce i-ar fi dat poate să le ajungă,

pentru a face frumoasă unei societăți de mascaradă. — Deosebirea între ce ar putea și ce face, se arată lămurit și în marginile Caleidoscopului. Așa chiar în turnurile ridicule, cu dl Cioflec, A. M. ajunge câteodată la gesturi frumoase, la câte o vorbă într'aripată, ce are în ea o urmă de nesfârșit ca o adâncire de perspectivă printre copacii unei păduri. Ce-i dreptul, de prevederi criticului nu e îngăduit să vorbească. Tot omul atâta timp cât nu poartă porecla de critic, are dreptul să judece cum o vrea pe un scriitor și opera sa; criticul însă nu Afără de operația analizei, lui nu-i mai e permis să gândească nimic, ca și când criticul ar fi inferior oricărui muritor. De aceea scriitorul acestor rânduri mărturisește că de nu ar fi convins că nu e critic, n'ar îndrăzni să spună nici puținul pe care cetitorul îl află aici.

Revenind însă la ceea ce A. M. ne dă cu adevărat în Caleidoscopul său, e de adăugat că o bună parte din arta poeziilor sale e datorită felului versificării și mai cu seamă naturii și întrebuirii cuvintelor. Propriu zis versificarea corectă încă nu e mare lucru, dovadă nenumăratele poezii de prin revistele noastre cari într'o formă desăvârșită nu spun nimic. Aplicată la idei forma devine pentru cuprins, ceea ce lăucește de cristal și pentru flutur pe care îl închide: un cuvânt de înfrumusețare și înveșnicire a unei scântie de o clipă... A. M. colorează însă câteodată însăși cristalele forme, așa încât ideea cuprinsă capătă o strălucire pe care ea în realitate nu o are. Dar considerând lucrurile numai din punct de vedere curat formal, originalitatea poeziei lui A. M. se impune tare, în asemuire cu poezia obișnuită dela noi. Această originalitate nu e datorită vre-unei forme noi găsite, ci numai acelei îndrăznețe întrebuirii de cuvinte. Altele decât cele conștiințite de poetice, prin care A. M. dă ritmului vechiu o cadență cu totul nouă, dă rimele vechi un alt sunet. Fără a sill lămuririle, se poate spune că în nouitatea cuvintelor, în rafinata prețuire a sensurilor lor, se manifestă partea cea mai aleasă a talentului lui A. M. Cutezanța de pildă de a introduce neologismul în poezie, stă poate în legătură cu puterea îndoită a autorului. De unde vine această cutezanță, momentan n'are nici o însemnătate, principalul e efectul înorei atât în poezia lui A. M., cât și influința asupra celorlalți autori. Efectul cel mai de seamă a îmbogățirii dicționarului poetic, e liberarea gândirii, e lărgirea câmpului poetic. Și această reacție vine foarte la vreme, căci în timpul din urmă, printr'o afectare de purism se convenționalizase tare mai toată poezia noastră. Așa până și epitetele încetul cu încetul se hotărâseră, încât reveneau la fel la orice scriitor. Într'o mulțime din poeziile apărute în anii din urmă, vezi bine că nu e nici un grăunte de simțire, și cu toate acestea îți e aproape peste puțină să le condamnă, fiindcă masea lor poetică e desăvârșită. Manierismul — ecoul unei mari creații, ce răsună prelung în oboseala de după sforțarea uriașă a plămăuirii originale — ar fi dureros de recunoscut deja de acum la noi, când nici creația mare nu există și nici motivul de a fi oboșiți.

Primenirea pe care A. M. o aduce limbii poetice prin întrebuirii de neologisme, nu poate fi socotită ca o violentare a limbii românești, căci, la drept vorbind, nici cei mai îndreptății să păstreze clarțenia limbii, anume academicienii, par a nu se sînchisi de loc de aceasta; dovadă dicționarul academiei care evită aproape categoric darea sinonimelor curat românești alături de numeroasele neologisme primite — deși la multe din ele chiar un laie poate ușor găsi relativul românesc. Principiar însă această respectare a cuvintelor străine e de sigur întemeiată pe recunoașterea insuficienței graiului nostru — fost atâta timp numai popular pentru gândirea cultă.

Dacă limba lui A. M. are ceva ciudat, câteodată chiar comic, aceasta nu trebuie trecută în seama neologismelor, căci neologismele sunt și în părțile unde autorul nu glumește, ci trebuie atribuite legăturii în care aceste cuvinte sunt puse, ciocnirii intenționate dintre ele. Ca și în comparații și în cuvinte A. M. exploatează surprinderea (o însușire ce depinde poate tot de creația în colaborare). Așa o bună parte din vorbele rimelor sale, au ceva din neașteptatul răspunsului unui surd; efectul însă e mai presus de acel al obișnuțului calambur, prin aceea că autorul întrebuirii mă mai mult înțelesul cuvântului, decât sunetul lui. În jocurile de cuvinte ca „Deschamps" și „bătut-a câmpii" și altele la fel, se poate vedea această întrebuirii echivoacă a sensurilor, superioară obișnuitei jonglerii cu omotime — care sacrificând înțelesul numai spiritul nu poate să dovedească. Cea mai subtilă drămuire a cuvintelor în această privință o arată „Călăoșul", bucată poate cea mai cu haz din tot volumul.

Acum dacă s'a stăruit aici ceva mai mult asupra limbii din poezia lui A. M., pricina e rolul hotărîtor pe care îl dă însuși autorul. De multeori forma la A. M. salvează fondul.

Micile fiorituri de gândire, asemenea variații părților dintr'o bucată de muzică bogat compusă, dau întregului — când sunt crescute firesc și nu adăugate — o intensitate care lipsește temei principale luate pentru sine. Există însă o mărime și în micimile vieții; totul depinde numai de sufletul celui ce le vede. Iar dacă cetitorului i se va părea că în cele spuse aici se suprapunește autorul Caleidoscopului, scriitorul acestor rânduri cere iertare și lui că l-a indus o clipă în eroare și autorilor că le-a pus în seamă mai mult decât au avut ei însăși intenția de a da. Există însă o desvinovățire și pentru rătăcirile de felul acesta, o desvinovățire pe care Goethe a strâns-o în cuvintele: „ein echtes Kunstwerk bleibt wie ein Naturwerk vor dem Verstande immer unendlich". Cum e îngăduit cuiva să întrevadă puterea universală într'un firisor de iarbă, de ce nu i-ar fi îngăduit ca în glumele din Caleidoscopul lui A. M. să presimtă o gândire și un talent serios?

Berlin, Septemvrie 1908.

Marin Simionescu-Rimniceanu.

Cronică.

Scrisori din Bucovina. (I). Dacă a fost în Bucovina o chestiune pe seama căreia s'a plăns mai mult pe paginile revistelor și ale ziarelor dela noi, dară care în aceeași vreme — ciudată contradicție, obișnuită, însă, la Români — a fost mai neglijată, atunci a fost de bună seamă chestia ce privește răspândirea culturii la sate.

Unde te întorceai, numai tânguiri, că nu s'a făcut nimica pentru luminarea satelor, dar, din nici o parte, nu se iviă o pornire puternică, care să institue fapta în locul lacrimii sterile; o notă caracteristică și încrețită din bătrâni în cartea ieremiadelor noastre naționale; o nenorocită notă caracteristică a intelectualiilor noștri din mai toate, dacă nu chiar din toate, părțile locuite de Români.

Pe lângă „Calendarul poporului bucovinean”, redactat — cinstit și în măsura puterilor editorului, dară niciodată în măsura de a satisface o parte din trebuințele culturale ale vremii; pe lângă ziarele de partid, care făceau multă politică, dară puțină cultură și tulburau numai sufletul liniștit și somn al săteanului, — numai câteva sfioase începuturi își arată și colo și la mari depărtați în vreme, de după pânza norilor de pe sate, raza binefăcătoare, dar care dispar iarăși după o dureros de scurtă vreme de pe orizontul culturii pentru popor.

Așa apare, pentru scurtă vreme, pe la anul 1884 „Steluța”, foită pentru popor; acesteia îi urmează alt început: 12 broșurele cu numele „Biblioteca populară bucovineană” supt îngrijirea mai multor tineri universitari de pe atunci.

Cu anul 1893 începe a treia perioadă din tristă poveste a luminării poporului român din Bucovina, reprezentată timp de 7 ani prin ziarul „Deșteptarea”, organ scris pentru popor. Se stinge și această perioadă fără să se observe în satele noastre o hotărâtă schimbare spre mai bine.

Dela 1900 începe războiul fratricid. Și, ca în oricare războiu, interesele culturale cad pe planul al doilea, dacă nu-s neglijate cu desăvârșire, și fiercare își măsură, cu ochii tulburați de strea dușmăniei, ascuțișul paloșului și cerbicea îndârjită a adversarului. Îndrumătorul săteanului e în aceeași vreme și un agitator pentru un anume partid și, cu jertfa de muncă ce o aduce într'u bielele poporului, nu uită să calculeze, într'un colț de gând ademenitor, și rezultatele ce le va dobândi pentru partid.

Și slova, care singură are puterea de a cuvânta cu succes cătră sufletul neamurilor ingenuitate, cade acuma dela înălțimea ei făcătoare de minuni; slova ce se servește săteanului își primește ființa din același aluat otrăvit al vremii. Fiecare e aproape silit să se gândească mai mult la împrejurările timpului, ori de nu va fi atacat peste noapte de fratele dușman, decât la împrejurările culturale ale neamului.

Se dau lupte decesive; cad râniți pe o parte, cad și pe alta... Și iață că, pe câmpul aburând de sânge

proaspăt, stors de războiul fratricid, un grup de tineri înalță din nou, cu toată siala, steagul pacinic și binecuvântat de Dumnezeu al „culturii pentru popor”. Apare în cursul anului 1908, la Cernăuț, o nouă „Deșteptare”, gazetă scrisă pentru popor. Și mulți se întrebă: „S'o sprijinim sau ba?” „Ei, dar de unde am garanția că, la momentul dat, nu va face serviciu de partid?” — se aude din altă parte. Gazeta urmează a scrie foarte frumoase lucruri pentru popor, dară lipsește sprijinul „marelui public” — tocmai din cauzele arătate mai sus.

Cu doi ani înainte, în iarna anului 1906, un grup de bărbați mai în vârstă înființează chiar și o societate pentru răspândirea culturii la sate, cu numele „Luceafărul Bucovinei” — dară aceleași nenorocite cauze o opresc în loc.

Zile de desnădăjduire, zile grele pentru cultura poporului,

Disgust, îndoială, neîncredere, bănuiele de tot felul — anunț oricăreii mișcări culturale pentru îndeminarea satelor.

Se așteaptă limpezirea și însănătoșarea situației politice; limpezirea iubirii de neam, tulburată de otrava hațimilor, — căci numai fiind date aceste condiții se pot începe lucrări, pentru care, ca să le poți mișca din loc și duce mai departe, pe lângă că trebuie să știi drumul fără predeceți puse de adversari, trebuie să ai și sprijinul tuturor.

Și momentul a sosit. Odată cu unirea tuturor Românilor, a fost anunțată și o nouă revistă „Luceafărul Bucovinei”, care va servi numai interesele culturale ale satelor. „Deșteptarea”, revista societății de studenți „Junimea”, în urma acestui anunț, își ia rămas bun, cedând, printr'un duios articol de fond, și locul ocupat de dânsa „Luceafărului Bucovinei”. Cel dintâi număr va apărea la 1 Ianuarie 1909, și revista va stă supt conducerea mai multor bărbați, dela cari se așteaptă lucruri sigure și de folos.

Totodată societatea cu acelaș nume, care e și proprietara revistei, va scoate și mai multe broșuri pentru a căror îngrijire sunt alese numele aceste: Gh. Tofan, A. German, V. Zaharoschi și Eug. Nesciuc.

G. R. Rotică.

Apel cătră traducătorii și editorii operelor lui Schiller și Goethe.*). „Arhiva Goethe-Schiller” din Weimar nu posedă până în ziua de astăzi nici o traducere românească a operelor poezilor amintiți. Toate celelalte națiuni s'au îngrijit a trimite societății de sub protectoratul casei domnitoare saxone volumele de traduceri, cari au apărut. Rog, în numele societății, pe autorii și editorii români, cari au tradus și editat operele lui Schiller și ale lui Goethe, să dăruiască câte un exemplar din traducerile publicate

*) Toate revistele și ziarele românești sunt rugate să publice acest apel.

arhivei acesteia. (Adresa: Goethe- und Schiller-Archiv, Weimar, Deutschland).

Anuarele societății, cari se publică sub îngrijirea unui comitet de învățați germani, deși au ajuns la volumul al 29-lea și se bucură de o însemnată mare literară, n'au publicat nici o bibliografie românească referitoare la Schiller și Goethe.

Lucrez la o bibliografie românească, având peste 4000 de piese românești (originale și traduceri). Am deci o bibliografie destul de mare referitoare la Schiller și Goethe. Fiind însă în Lipsca, nu pot consulta bibliotecile din București, și nu pot urmări traducerile mai nouă, rog deci pe toți traducătorii români să-mi comunice traducerile făcute, cu datele exacte: anul publicării, revista, volumul, editura, etc. Aceiași rugare o fac și aceloră, cari au scris ceva despre Schiller și Goethe.

Mulțumesc înainte tuturor pentru serviciile aduse:
Horia Petra-Petrescu

Lipsca (Leipzig, Schützenstrasse 13. II. r.)

*

Socializarea conștiințelor. E o formulă nouă, născută pe pământul Franței revoluționare și reformatoare. A fost creată de un ex-prim-ministru francez al Léon Bourgeois, la congresul pentru educația socială, ce s'a ținut în Paris. Noutatea acestei formule consistă mai ales în faptul că a fost susținută de un reprezentant al burgheziei, care recunoaște, prin aceasta, tendința umană și socială a socialismului. Nu de mult Emile Faguet, alt reprezentant de seamă al burgheziei, într-o carte asupra socialismului zice că socialismul în fond e o doctrină morală și reproșabilă, care ar trebui să se răspândească ca o religie la toate popoarele, fără a renunța însă la ideea de patrie, de neam.

Se știe că în Franța e foarte puternică mișcarea socialistilor revoluționari, cari nu se sfiesc de nici un mijloc pentru a răsturna ordinea socială de astăzi și e un mare triumf al claselor muncitoare asupra burgheziei, când aceasta e silită să facă asemenea concesii socialismului. Léon Bourgeois opune principiului economic socialist, care vrea socializarea averilor, principiul psihologic, socializarea conștiințelor. Susține că socializarea averilor nu se poate face fără socializarea conștiințelor. E prin urmare numai chestiune de mijloace. Scopul rămâne același. Socializarea conștiințelor se poate face prin educație, căutând a înlocui egoismul cu altruismul. E întrebare însă dacă educația teoretică va putea realiza acest ideal social. Fără practica vieții, se știe, că orice educație rămâne artificială, fără roade.

Nouă, Românilor din Ungaria, la toată întâmplarea nu ne-ar strică, dacă s'ar porni o mișcare pentru socializarea conștiințelor, căci ne omoară egoismul intereselor înguste și ca indivizi și ca neam. T.

*

Știri. În cursul luni Octombrie la Paris s'a ținut un congres internațional, în care s'au discutat dife-

ritele mijloace pentru educația poporului. S'a vorbit despre Societățile de educație și instrucție, de universitățile populare și de bibliotecile de popularizare. În Decembrie va fi alt congres în Roma, în care se va discuta mai ales chestiunea bibliotecilor.

* A apărut și în broșură separată interesantul studiu al dlui H. P. Petrescu: „Probleme teatrale”, pe care l-am pomenit în cronică Nrului 18.

* În gazeta „Librăriei Naționale” din București cetim un interesant program privitor la înființarea unei Biblioteci pentru săteni, editată de numita librărie. Ideea de a scrie broșurile din bibliotecă după povestirea unui sătean e foarte bună. Așteptăm cu mult interes să vedem în ce măsură va reuși noua întreprindere să dea sătenilor cărți scrise pe înțelesul lor.

* „Deșteptarea”, gazeta pentru popor din Bucovina, editată de societatea academică „Junimea” din Cernăuți, a încetat să mai apară. De asemenea și-a suspendat apariția și „Apărarea națională” din Cernăuți. În schimb a apărut un nou organ „Românul” (Cernăuți, Piața principală 3), organ național creștin-social al Românilor bucovineni. Proprietar-editor: Atanase Gherman, redactor resp. Emanuil Samușco. Apare de două ori pe săptămână.

* În „Conferinți critice” dl Mihail Dragomirescu, profesor universitar, arată greșeli elementare în edițiunea a prozei lui Eminescu făcută de dl Ia. Scurtu. Răspunsul acestuia sunt obicinuitele insulte triviale!

* A apărut fasciculul 3 din „Buletinul comisunii Monumentelor istorice”, cu text și ilustrații despre: „Schitul și metoașele mănăstirii Bistrița din Vâlcea” de Al. Găbulescu; „Biserica din Bălteni”, note istorice scrise de îngrijitorul publicației, dl Al. Lăpădatu, note descriptive de N. Iorga, note arhitectonice de T. T. Socolescu și despre „Frescurile dela Colțea” de A. Baltazar.

* Primum, acum în Noembrie, numerile de pe Mai și Iunie ale „Revistei Idealiste, publicație creștină-socială” de sub direcția dlui M. G. Holban. Numărul dublu cuprinde, pe lângă articole de interes și informații multe, o dare de seamă elogioasă despre romanul „Sângele Solovenilor” scris de colaboratorul nostru dl Caton Theodorian.

* Am primit: Episcopul Melchisedec, studiu asupra vieții și activității lui, cu un portret și eserpte din corespondență, de Constantin C. Diculescu (București. Tip. cărților bisericești, 1908, 1 vol. 8°, 188 pp. Prețul, Lei: 3). E un volum lucrat după informații bogate și conștiențios, care înfățișează limpede icoana marelui episcop moldovean.

* Am primit Nrii 9 și 10 din Biblioteca națională, redactată de O. D. Vasiliu Buzeu, profesor la liceul din Bârlad. Broșurile tratează despre „Conștiința națională” și „Lupta pentru viață”, răspândind pentru suma de 10 bani idei și învățături sănătoase.

* Comitetul central al reuniunii învățătorilor din dieceza Aradului va interveni pe lângă toți învățătorii

din diecează să se ţină de angajamentul luat în adunarea generală trecută de a ţine în iarna aceasta cursuri cu analfabeţi.

* Di George Coşbuc, iubitul nostru poet, a scris, din însărcinarea ministerului român, noua lege a tocmeilor agricole (din România), lămurită pe înţelesul tuturor. Lucrarea dsale a fost publicată, din partea Casei şcoalelor, în zece mii de exemplare, ce se vor distribui gratuit prin satele din România.

* În numărul dela 11 Octomvrie al ziarului „Budapesti Hirlop”, di Bogdánffy Odón publică o descriere a Dunării române („A româniei Duna”), aducând cuvinte de laudă progreselor mari realizate de România şi admirând porturile dunărene ale oraşelor româneşti. Făcând o comparaţie între aceste porturi şi porturile din Ungaria, constată superioritatea porturilor româneşti.

* Di Stroe Beloescu din Craiova a dăruit suma de 40,000 lei pentru clădirea unei biblioteci în Craiova, după un plan lucrat — gratuit — de cunoscutul arhitect A. Clavel din Bucureşti, arhitect al poştelor din România.

* „Românul dela Pind” e informat că guvernul român va înfiinţa, în cursul acestui an, în locul gimnaziului român din Beral (Macedonia), destăinată pentru economii, o şcoală comercială inferioară. Tot în cursul acestui an va înfiinţa mai multe şcoli nou-mare în Albania.

* În numărul trecut am mai publicat câteva reproduceri după operele expuse în salonul de primăvară din Paris, despre care s'a vorbit în Nr. 19.

* Societatea pentru fond de teatru român a avut, conservatoristului Nicolae Brătianu un ajutor, de 1000 cor, pentru a-şi completa studiile la conservatorul din Viena. Di Brătianu, un tânăr cu multe însuşiri artistice, e al treilea cântăreţ (ceilalţi doi sunt dñii Crişan şi Mărcuş) sprijinit de societatea pentru fond de teatru.

* La 14 Octomvrie n. s'a deschis în Berlin, prin ministrul von Schoen, în sala cea mare a „Reichstag”-ului, al doilea congres internaţional pentru revizuirea convenţiei literare şi artistice dela Berna.

Pošta Redacţiei.

B... a V. E trumş ceeace voiţi să spuneţi dar nu e poezie, nu sunt versuri. Picioarele „Cântecului” schioapăla, iar „atinge” cu „aprinde”, „totul” cu „norocul” nu sunt nici măcar licenţe poetice. Tot astfel în „Vecernie” singura strofă mai încheagată e poate a patra:

Şi clopotul plânge cu glasul de-aramă:
„Înalte părinte azi lega ne-apasă,
„Azi vâstle noastre toate se sfarmă,
„Azi jală e 'n câmpuri, durere e 'n casă.”

Dim. Ori. Nu vă urcaţi pe creştete prea „nante” fiindcă de acolo e şi greu s'auziţi „cântecul de femeie”.

R. V. C. Povestirea „Mângâiere” are unele însuşiri şi subiectul s'ar putea preface într'o foarte bună schiţă. Dar limba şi forma sunt atât de slabe încât îndreptarea lor ne-ar răpi prea mult timp. Cetiţi schiţele noveliştilor noştri mai de seamă în „Lucafaţul”, luaţi-i de model, încercaţi a mai prelucra povestirea şi trimiteţi-o din nou.

Bujor. Noi credem că tot e mai bine cum aţi cerut întâi: să vă alunge noaptea şi să vă dea lumină, decât să coboare bezna nebuniei... Doamne fereşte!

T. R. Mai mult decât nepublicabile,

Const. St. Mai acordaţi lira şi mai încercaţi, ferindu-vă de banalităţi.

E. D... „Amor nevinovat” e o încercare nevinovată şi, mai ales, nereuşită.

Nu se pot publica: „Cântec” şi „Toamna” de V. Z., Blaj; „Ce crezi?” de Siminic, Timişoara; „Trezit”, „Nu crede” şi „Cântec” de D. R. V. Alibunar; „Cântec” şi „Lângă mormânt” de E. G.; „Cerşitorul” şi „Impresie” de Hopotho, Arad; „Moşul” de I. Mitrea; „Sănuşie din trecut” de D. P., Drăghin; „Se scutur dintr'ele” de Bosie, Huşi; „Fericire şi suferinţă” şi „M'am urât” de Teodor Vulpe, Feleac.

Pošta Administraţiei.

Apropiindu-se sfârşitul anului, adresăm din nou tuturor abonaţilor noştri, în întârziere cu plata abonamentului, rugămintea stăruitoare să binevoiască a ne trimite sumele ce dătoresc. Am fost siliţi să suspendăm trimiterea revistei tuturor celor cari nici la repeşte rugămînţi nu s'au simţit îndemnaţi să-şi achite datoria. Sistemul acesta îl vom practica şi pe viitor.

În acelaş timp mulţumim tuturor celor cari au grăbit să ne trimită abonamentul.

Pe viitor abonamentul îl vom chita pe făşia numărului mai apropiat.

E. A. (ab. 2609). Mulţumim pentru abonamentul pe 1907 şi 1908

E. J. (2577). Am primit abonamentul până la sfârşitul anului.

V. C. (2511). Am primit suma de 7 cor. Aşteptăm şi restul. Revista merge pe adresa indicată de Dv.

V. G. (2611). Am primit abonamentul pe 1908. Mulţumite.

A. G. (Ab. 2427). Aveţi dreptate. Abonamentul Dv. este achitat până la sfârşitul anului.

Premiile revistei „Lucaefărul“:

Cetitorii noștri s'au putut convinge că facem toate sacrificiile posibile ca revista noastră — care este singura revistă literară și artistică la noi — să străbată în toate colțurile locuite de Români.

În scopul acesta vom face și pe viitor însemnate îmbunătățiri atât în ce privește partea literară cât și cea artistică: am câștigat pe cei mai de seamă scriitori dela noi și din România ca colaboratori regulați ai revistei; vom publica articole informative, însoțite de reproduceri, asupra artei apusului și artei românești; vom avea corespondențe regulate despre momentele mai importante ale vieții culturale din România, din Bucovina și dela noi etc. etc.

Pe lângă aceste îmbunătățiri *dăm gratuit aceloră dintre abonații noștri, cari vor plăti abonamentul întreg pe anul 1909 până la 10 Februarie 1909:*

- celor cari plătesc ediția de lux (20 Cor., România 25) și ediția simplă (12 Cor., România 16 Cor.) *trei volume*, pe ales, dintre cele mai jos înșirate; sau „Iliada“ lui Homer, trad. în versuri de G. Murnu (cu ilustrații);
- iar celor cari plătesc ediția de 8 Cor. (România 14) *două volume*, pe ales, dintre cele mai jos înșirate sau „Iliada“ lui Homer cu 1 cor. 50 fil. (în România 2 lei) în loc de 4 cor.

Volumele dintre cari abonații noștri își pot alege sunt:

Ioan Agârbiceanu	Dela Pară (schite și povești, premiate de „Asociațiune“)	cor. 1.50
Ion Bărsanul	Primele Versuri	„ 70
Zaharie Bărsan	Ramuri (schite și povești, premiate de „Asociațiune“)	„ 2.—
Ion Ciocârlan	Trainul Nostru (schite și povești)	„ 1.50
Alexandru Ciura	Icoane (schite și povești)	„ 1.50
Maria Cunțan	Poezii	„ 1.—
Octavian Goga	Poezii (premiată de Academia Română)	„ 2.—
A. O. Maior	Biblioteca Copiilor (vol. I.)	„ 1.—
A. O. Maior	„ (vol. II.)	„ 1.—
A. O. Maior	„ (vol. III.)	„ 1.—
Ion Slavici	Mara (roman)	„ 2.50
Maxim Gorkii	Novele, traduse de Horia Petra-Petrescu	„ 1.—
Coșbuc György	Költemények, fordította Révai Károly	„ 1.50
	sau	
G. Murnu	Iliada	„ 4.—

Cheltuelile, împreună cu împachetarea volumelor și porto, fiind mari, rugăm pe On. noștri abonați a adăuga la abonament **suma de 50 fil.**

Cei ce nu vor adăuga această sumă de 50 fil., nu vor primi, bineînțeles, volumele.

Aceia dintre cetitorii noștri cari ne vor câștiga cel puțin trei abonamente noi, plătite înainte pe întreg anul, vor primi revista gratuit pe întreg anul 1909. Abonații noi se vor bucura și ei de toate premiile înșirate mai sus.

Adm. revistei „Lucaefărul“.